

Laiškai lietuviams

MAY 1990 GEGUŽĖ

GEGUŽINĖS NUOTAIKOS	145	Red.
BAŽNYČIA MODERNIAME PASAULYJE	147	V. Bagdanavičius, M.I.C.
MARIJOS VAIDMUO ŠIŲ LAIKŲ ...	151	Kęstutis Trimakas
KRYŽIAUS PRASMĖ	156	Chiara Lubich
MAMAI	157	Bernadeta Miliauskaitė-Harris
GIESMĖ MOTINAI	159	Pranas Masilionis, S.J.
STEBUKLŲ STEBUKLAS	160	Kostas Paulius
BLOGIO PROBLEMA	162	Petras Kreeft
MISIJONIERIUS TARP INDĖNŲ	165	Antanas Saulaitis, S.J.
KELIOS NAUJOS KNYGOS	168	Alė Rūta
TĖVYNĖJE	170	Gediminas Vakarīs
KALBA	174	Juozas Vaišnys, S.J.
ĮVAIRYBĖS	175	Red.
ŠYPSULIAI	176	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	177	Juoz. Pr.

Šis numeris iliustruotas dail. Gražinos Didelytės grafikos darbų nuotraukomis.

Viršelio piešinys — dail. Filomenos Linčiūtės-Vaitiekūnienės. Abidvi dailininkės gyvena Vilniuje.

Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1990 / GEGUŽĖ- MAY / VOLUMEXLI, NO. 5

GEGUŽINĖS NUOTAIKOS

Turbūt mums maloniausias gegužės mėnuo. Čia jau įpusėjęs pavasaris, gamta pasipuošusi žalumynais ir žiedais. Pasikeitusi ir žmogaus nuotaika: po žiemos šalčių ir apmirusios gamtos jis pajunta gyvybę, atgimimą, grožį. Tad nenuostabu, kad šis mėnuo kultūringame, ypač krikščioniškame, pasaulyje yra paskirtas žemiškos ir dangiškos Motinos garbei.

Jau nuo pat krikščionybės įvedimo Lietuvoje dangiškajai Motinai buvo skiriama ypatinga meilė ir pagarba. Kokios mielos ir prasmingos lietuvių širdžiai buvo gegužinės pamaldos, kai kiekvieną gegužės mėnesio vakarą šeima, susirinkusi prie įrengto ir gražiai išpuošto altorėlio, meldavosi, kalbėdavo Marijos litaniją ir giedodavo jos garbei skiriamas giesmes. Tai tikrai gražus lietuviškas paprotys, kurio nereikėtų užmiršti ir dabartiniais laikais, nesvarbu kur mes begyventume.

Visai gamtai alsuojant atgimimu ir gyvybe, prisimename ir savo žemiškąją Motiną, mus pagimdžiusią, davusią gyvybę. Motina yra gyvybės pradas. Kiekviena gyvybė kalbėta kalba apie motiną. Motinai gieda himnus poetai, gražiausius veikalus kuria rašytojai. Jie jautriausiais žodžiais prisimena ir savo gyvasias, ir amžinybėn iškeliausias motinas. Štai kaip rašytoja Marija Pečkauskaitė prisimena savo mirusią motiną:

“Ir praėjo viskas, ir prabėgo... Praėjai ir tu, o motin mano, į dausas išlėkusi iš lizdo... o lizdelį viesulas sudraskė... Tikiu: vėl kada nors paglostys mano veidą rankelės švelnios, kvapios, kaip tos rožės, ir tavo liūdnos akys man šyptelės laimingai. Prie rankų tų brangių pripuolus ilgioms lūpoms, kaip Tomas, Viešpaties žaizdas kai palytėjo, sušukiu laimėj skėsdama: Mamate mano!”

Laisvės!

G. Didelytė

BAŽNYČIA MODERNIAME PASAULYJE (II)

V. BAGDANAVIČIUS, M.I.C.

6. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS IR PASAULIO TAIKA

Vargu kuri kita mintis yra taip stipriai iškelta šios konstitucijos, kaip tarptautinio bendradarbiavimo reikalas. Krikščionis turi veikti savo aplinkoje, bet jis turi atlikti ir tarptautinius uždavinius (89). Žmonija šiandien yra reikalinga jungtinių projektų, bet jų negalima nei suvokti, nei įgyvendinti be visuotinės solidarumo dvasios. Šiai solidarai veiklai neturi kliudyti nė konfesijų skirtumai. Ypač socialinėje srityje reikia veikti kartu su atsiskyrusiais broliais. “Pagelbėti reikia kiekvienam mūsų laikų žmogui, nepaisant to, ar jis tiki Dievą, ar formaliai jo nepripažįsta” (91). Šiandien mums reikia ieškoti universalesnio ir gilesnio broliškumo.

Konstitucija kviečia krikščionį į plataus masto dialogą. Tas dialogas visų pirma turi prasidėti pačioje tikinčiųjų bendruomenėje, būtent tarp pasauliečių ir dvasininkijos. Kai kuriuose kraštuose pokalbis tarp pasauliečių ir dvasininkijos yra nepakankamas ar susivedęs vien į formalybes. Dialogas krikščioniškoje visuomenėje turi apimti visas grupes. Šiam dialogui turi vadovauti trys principai: tuose dalykuose, kurie yra būtini - vienybė; tuose, kurie yra neapspręsti - laisvė; bet visuose dalykuose - meilė (92).

Nors šis dialogas turi prasidėti pačių tikinčiųjų tarpe, tačiau iš jo negalima išskirti nė vieno. Reikia bendrauti su tais, kurie pasižymi dvasiniu pranašumu, nors ir nepripažįsta tos išminties šaltinio. Kaip plačiai konstitucija supranta šį dialogą, liudija šis jos sakiny: “Mes įskaitome čia ir tuos, kurie persekioja Bažnyčią ir sunkina jos veiklą įvairiais būdais”. Suprantame, kad šitoks platus pokalbio problemos kėli-

mas neša nemažai pavojų. Dėl to konstitucija pataria būti atsargiems. Ji sako: “Nors tinkamo būdo ir išminties turi būti laikomasi” (92).

Taigi matome, kad Bažnyčia šiandien tikintįjį pastato visiškoje pasaulio atvirybėje, paėmusi jį iš tos tautinės ir konfesinės uždangos, kurioje jis buvo auklėjamas nuo Tridento susirinkimo laikų per 400 metų. Ji skatina jį kalbėtis ir tartis su kiekvienu žmogum, ieškančiu tiesos, atsisakyti savo per didelio individualizmo ir pajusti žmonijos solidarumo sąmonę.

Krikščionis turi dalintis savo žiniomis apie dieviškąją teisę su tais, kurie pripažįsta prigimtinę teisę (89). Krikščionis kartu su kito tikėjimo žmonėmis turi dalyvauti tarptautinėje veikloje, kuri rūpinasi neturtingų žmonių bei tautų gerove.

Kalbėdama apie tarptautines problemas, konstitucija dar kartą prieina prie gimdymo kontrolės problemos, kai svarsto labai greitą žmonijos daugėjimą šiais laikais. Konstitucija pasisako prieš kai kurių keliamą mintį, kad valdžioms reikia imtis gimimų mažinimo priemonių. Vietoj to siūloma atsisakyti pasenusių ūkininkavimo metodų ir imtis naujų, kad tokiu būdu būtų galima visus žmones aprūpinti maistu. Vyriausybės turi tam tikslui išleisti atitinkamus įstatymus, prieš tai atlikus paruošiamuosius tyrinėjimus. Šias studijas kaip tik turi atlikti katalikų universitetai. Tiek vedybos, tiek gimdymas yra tėvų teisė. Kiek turėti vaikų, turi nuspręsti jie patys. Mokslo pažanga turi ištirti metodus, pagal kuriuos tėvai galėtų saugiu būdu reguliuoti gimimų skaičių ir kurių priimtumas moraliniu atžvilgiu būtų užtikrintas” (87).

Toliau konstitucija pasisako visais šiandien diskutuojamais tarptautinio gyve-

nimo klausimais: karo, ginklavimosi, karinės tarnybos, nelanksčių ideologijų, tarptautinės prekybos, tautinio išsilaikymo ir kt.

Tautinio išsilaikymo klausimu konstitucija sako: “Iš visų žmogaus veiklų negarbingiausia veikla yra metodiškai naikinti žmoniją, tautą ar tautinę mažumą. Ši veikla turi būti energingai pasmerкта, kaip baisus nusikaltimas. O didžiausio įvertinimo užsitarnauja drąsa tų, kurie be baimės atvirai priešinasi leidžiantiems panašius įsakymus” (79).

Kalbėdama apie tarptautinį bendradarbiavimą, konstitucija sako, kad turi keistis tikinčiųjų požiūris į prekybos, ypač tarptautinės, sritį. Reikia nepraleisti iš akių fakto, kad tautų raida priklauso ne tik nuo žmogiškos, bet ir nuo finansinės pagalbos. Į tarptautinę prekybinę praktiką reikia įvesti visiškai naujus metodus. Kai konstitucija bando nustatyti tiems naujiems prekybiniams metodams vadovaujančias gaires, ji visų pirma skelbia dešinį: *galas pelnui*. Vadinasi, prekybinė veikla turi liautis savo tikslu laikyti pelną. Ji turi pasidaryti visuomeninė tarnyba (85). Tarptautinės prekybos planas turi apimti visą žmoniją. Kainos neturtingoms tautoms turi būti pritaikytos pagal jų ekonominę pajėgumą. Daugelyje kraštų reikia iš naujo perorganizuoti visą socialinę santvarką (86).

Labai stipriai konstitucija pasisako už taiką, tačiau ji turi remtis ne jėgų pusiausvyra, bet “asmenine žmogaus gerove, kur žmogus laisvai ir su pasitikėjimu dalinasi vienas su kitu savo dvasios ir talentų turtais” (78).

Tarptautiniam bendradarbiavimui kenkia “nelanksčios ideologijos” bei rasinė neapykanta, dalinanti žmoniją į priešų stovyklas (82). Tačiau vyriausybėms negali būti paneigta teisėto apsigynimo teisė, kai visos taikaus sprendimo priemonės yra išsemtos (79). Dėl to konstitucija netiki, kad karo grėsmė būtų iš žmonijos istorijos prašalinta tol, kol žmogus yra nuodėmingas, t.y. “iki Kristaus grįžimo” (78).

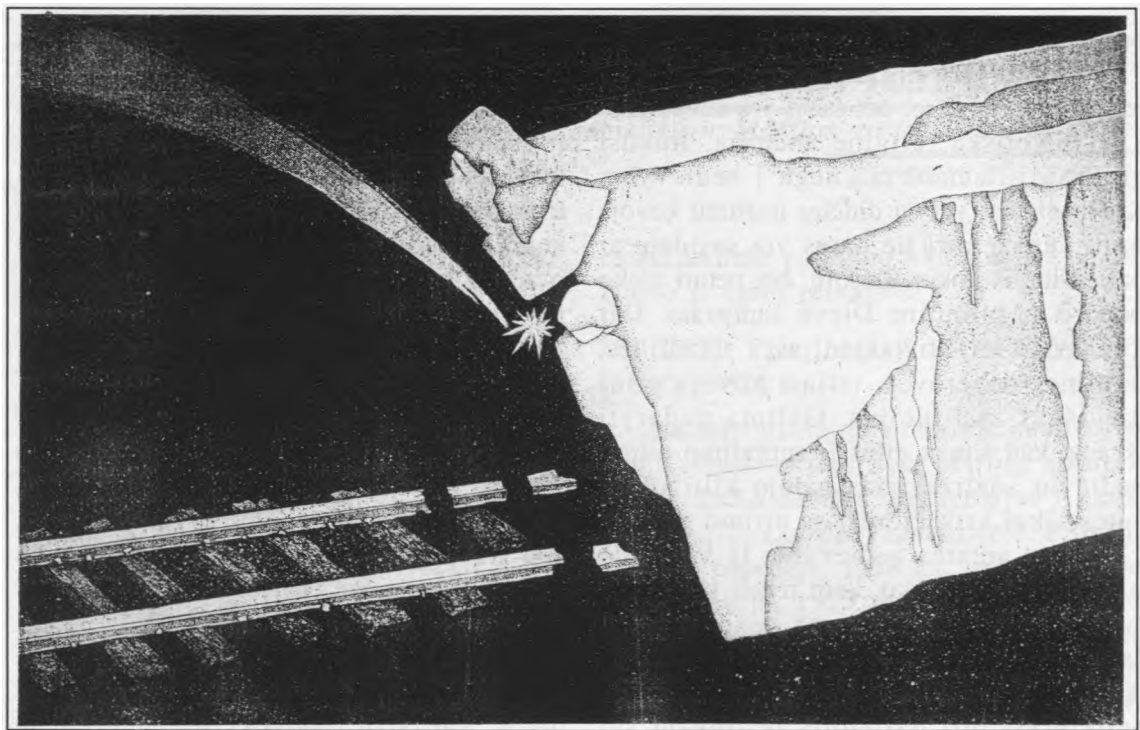
Konstitucija apgailestaudama iškelia žmonijoje naujų prievartos priemonių atsiradimą. “Susipainioję tarptautiniai santykiai įgalina vietoj partizaninio karo įvesti naujus apgaulės ir perversmo metodus. Daugeliu atvejų teroras yra laikomas nauja kariavimo priemone”(79). Jau ir žmogaus sąžinė įspūdingai pasisako prieš šitokius principus.

Tačiau konstitucija nepasmerkia karinės tarnybos, priešingai: “Tie, kurie pasiaukoja karinei savo šalies tarnybai, gali save laikyti žmonių saugumo ir taikos veiksniais. Tol, kol jie savo vaidmenį gerai atlieka, jie tikrai prisideda prie taikos įgyvendinimo” (79).

7. BEDIEVIO ANALIZĖ

Toks buvo trumpai suglaustas konstitucijos “Bažnyčia moderniam pasaulyje” turinys. Su šia konstitucija, atrodo, Bažnyčia padaro keletą reikšmingų posūkių. Visų pirma ji nusigręžia nuo įsisenėjusio naujaisiais amžiais Vakarų Europos kultūroje individualizmo ir pasisako už bendruomeninį žmogaus supratimą. Tačiau, tai darydama, ji nepraranda individualaus asmens reikšmės ir vaidmens, kaip tai atsitinka komunizme. Šioje konstitucijoje kaip tik iškyla atskiras asmuo, kuris kalbasi su kitu, kuris organizuojasi, kuria pažangą, veikia tautinėje ir tarptautinėje srityje. Visa tai jis daro savo paties apsisprendimu. Ji teigia bendravimą, broliškumą ir lygybę, bet neišsižada nei asmens primato, nei jo teisių į šeimą, į turtą ir apskritai į visokį laisvą apsisprendimą.

Kad ši konstitucija yra persunkta pagarbos asmeniui, liudija būdas, kuriuo ji elgiasi su bedieviu. Bedievybę ji laiko rimčiausia mūsų amžiaus problema, kuri tačiau yra reikalinga labai atidžios analizės. Kai konstitucija pradeda analizuoti bedievybę, joje randa pasislėpusių įvairių žmogaus dvasios apraiškų. Konstitucija neneigia, kad yra tikrų bedievių, kurie Dievo buvimą neigia arba mano, kad žmogus nieko apie Dievą negali pasakyti.

Tremtinių Lietuva

G. Didelytė

“Tačiau kiti naudoja bedievybę kaip metodą tyrinėti Dievo klausimui” (19).

Kiti, vėl peržengdami tikslųjų mokslų tyrinėjimų metodus, mano, kad viską galima jais išaiškinti. “Yra ir tokių, kurie patekę į savotišką religinę mažakraujystę ir, atrodo, yra labiau linkę teigti žmogų, negu neigti Dievą” (19). Tai yra visokie humanistiniai ir kultūriniai bedieviai.

“Kiti vėl yra susidarę tokią klaidingą Dievo idėją, kad dėl to, kai jie Dievą atmeta, jokių būdu neatmeta Evangelijos Dievo”. Šitokių bedieviškumo apraiškų man teko sutikti ypač lietuvių materialistų tarpe, bestudijuojant materialistinę lietuvių raštiją šio šimtmečio pradžioje. Jie ten ne kartą atmeta dualistinį dievą, kuris nieko bendro neturi su teisingai suprastu krikščioniškuoju Dievu.

Toliau konstitucija iškelia dar vieną bedievybės formą, kuri atsiranda kaip protes-

tas prieš įsigalėjusius papročius, neteisingus įstatymus ir neteisingas nuosavybės pasidalinimo formas. Ji sako: “Bedievybė ne retai atsiranda kaip aštrus protestas prieš šio pasaulio blogybes arba prieš tą absoliutinį charakterį, kuris yra suteikiamas kai kurioms žmogiškoms vertybėms, netinkamu būdu jas sudievinant”. Taip, pvz., atsitinka, kai nuosavybės formos iškeliama aukščiau už solidarumą, teisingumą ar artimo meilę.

Tai nereiškia, kad konstitucija visada pateisintų bedievjį. Priešingai, kas sąmoningai atmeta Dievą, nepaisydamas savo sąžinės liudijimo, yra peiktinas. “Tačiau patys tikintieji turi dalį atsakomybės už susidariusią padėtį” (19).

Čia nenorime toliau leisti į bedievybės analizę, kurią atlieka konstitucija. Norėjau tik atkreipti dėmesį į tai, koks gilus ir objektyvus ir be jokio piktumo bruožas yra šis

bedievybės analizavimas. Kaip matome, bedievybė čia yra aptariama kaip metodas ieškoti Dievo. O jei ne, tai ji yra suvokiama kaip savotiška religinė anemija, linkusi greičiau į humanizmą negu į bedievybę. Kiti bedieviai vėl su dideliu įnirtimu kovoja prieš Dievą, kurį jie patys yra susidarę ar pasisavinę iš kokių filosofų, bet neturi nieko bendro su pilnutine Dievo samprata. Dar kiti bedieviai, kovodami prieš socialines, politines negeroves, tariasi kovoja prieš dieviškas institucijas. Galima padaryti išvadą, kad šitoks gilus ir supratimo pilnas bedievio analizavimas galėjo kilti tik iš autentiškai krikščioniškos artimo meilės.

Šitaip aptaręs bedievybę, II Vatikano susirinkimas pasisako, kaip reikia su ja santykiauti. “Nors atmesdama bedievybę jos šaknyse ir šakose, Bažnyčia nuoširdžiai išpažįsta, kad visi žmonės, ir tikintieji, ir netikintys, turi darbuotis teisingam šio pasaulio pagerinimui, kuriame mes visi kartu gyvename. Tačiau šio idealo negalima pasiekti be nuoširdaus ir protingo dialogo. Dėl to Bažnyčia protestuoja prieš tai, kad kai kurios valstybės daro skirtumą tarp tikinčiojo ir netikinčiojo, paliesdamos pagrindines žmogaus teises” (21).

8. BAIGIAMOS PASTABOS

Su šia konstitucija Bažnyčia išeina iš bet kokios uždarumos ir darosi visapasaulinė institucija. Pagrindinis naujosios krikščionijos bruožas, kiek ji galima išskaičiuoti iš šios konstitucijos, yra *draugiškumas*. Krikščionis yra draugiškas visiems ir suprantantis kiekvieną žmogų didžiausiose jo problemose.

Dėl to ir Šv. Dvasią, kuri gaivina Bažnyčią, ši konstitucija vadina “draugiškąja dvasia”(3). “Jokio žmogaus Dievas nesukūrė vienišu... jeigu jis nesantykiauja su kitais, jis negali nei gyventi, nei išvystyti savo galimybių” (12). Krikščionis turi tapti viskas visiems. Šis uždavinys yra sunkus ir ne kartą reikalingas didelių asketinių pas-

tangų. Galbūt dėl to Bažnyčia šiandien yra linkusi atleisti krikščionį beveik nuo visų tradicinių asketinių praktikų, kaip pasninkas ir susilaikymas nuo mėsos, kad jis, “jungdamasis su kiekvienu žmogumi, kuris myli tiesą ir jos laikosi, galėtų sustiprinti savo kontrolę kūriniui”, o tarnaudamas žmonėms pradėtų “įkurti politinę, socialinę ir ekonominę tvarką” (8).

Baigiant dar viena mintis. Kaip matome, ši konstitucija labai skatina tarptautinį bendravimą. Gal kas sakys, kad katalikybė ir iki šiol buvo pakankamai tarptautinė: vienas visiems bendras popiežius, ta pati liturgija, visiems tos pačios dogmos. Tai yra tiesa. Bet šis tarptautiškumas čia ir baigėsi. Jis pasiliko dogmose ir liturgijoje. Krikščioniškos tautos nebuvo tarptautiškos. Katalikiškų tautų tarpusavio santykiavimas ne kartą buvo blogesnis, negu su kitomis tautomis. Tai buvo tragiška, bet neturėjome tarptautinės katalikybės. Tai atsitiko ypač dėl to, kad pasauliečių vaidmuo Bažnyčioje buvo arba visiškai dingęs, arba pasilikęs vien pasyvioje veikloje.

Šiai konstitucijai rūpi aptarti Bažnyčios vaidmenį pasaulyje. Sunku būtų tikėtis, kad po šios konstitucijos tuoj pat susiorganizuos tarptautinė katalikybė. Šiandien dar negalima atspėti nei būsimos jos formos. Galbūt ji atskirai ir nesiorganizuos, bet tik pasidarys aktyvi Jungtinėse Tautose ir kitose tarptautinėse organizacijose. Kad tai galėtų įvykti, reikia, kad išaugtų tarptautinio nusistatymo krikščionis su giliai įsisąmonintais uždaviniais ne vien savo tautai, bet ir visai žmonijai. Galbūt mūsų pasklidimas pasaulyje: vienų vakaruose iki Australijos ir Naujosios Zelandijos, kitų rytuose iki Sibiro pakrančių turi tą likiminę prasmę.

Bažnyčia šioje konstitucijoje išpažįsta ne tik tikėjimą Dievu, bet ir žmogumi. Dėl to ji skatina tikinčiuosius kalbėtis su kiekvienu žmogumi, nepaisant jo įsitikinimų; iš jų išmokti, ką jie turi gero, ir jiems suteikti tai, ką gero turi krikščioniškoji išganymo sąranga.

MARIJOS VAIDMUO

ŠIŲ LAIKŲ KRIKŠČIONIŠKAJAME ATSINAUJINIME:

Antrojo Vatikano susirinkimo, popiežių enciklikų ir Marijos apsireiškimų šviesoje

KĘSTUTIS TRIMAKAS

Ankstyesniajame “Laiškų lietuviams” numeryje buvo išspausdinta šio straipsnio pirmoji dalis: “Ką moko šių laikų Bažnyčia apie Švč. Mariją”. Čia spausdiname to straipsnio antrąją dalį.

D. ŠVČ. MARIJA APSIREIŠKIMUOSE

Švč. Marija pakartotinai yra pasirodžiusi žmonėms. Šiais laikais ji pasirodo dažniau negu anksčiau. Pirmiausia, pažvelgsime į porą apsireiškimų iš tolimos praeities; paskui — į apsireiškimus, įvykius ne taip seniai, t.y. 1840-1950 m., pagaliau po naujų apsireiškimų apžvalgos pasvarstysime šiais laikais apsireiškiančios Švč. Marijos vaidmenį.

TOLIMOJE PRAEITYJE

Sunku būtų pažvelgti į visus tolimos praeities apsireiškimus, tačiau bent kai kurie jų, kaip rodo du pavyzdžiai, įvyko žmones pakreipti į Dievą. Šie pavyzdžiai yra iš skirtingų laikotarpių ir net skirtingų žemynų.

Guadalupe, Meksika, 1531 m. Meksiką užkariavo ispanai, kurie, nors katalikai iš vardo, nebuvo tinkami liudyti Kristų nei atstovauti katalikybei. Katalikybės priėmimas vietinių indėnų tarpe tegalėjo būti lėtas ir nenuoširdus. Motiniškas, indėnų širdžiai artimas Marijos pasirodymas katechumenui indėnui atvėrė kelią katalikybei Meksikoje.

Šiluva, Lietuva, 1608 m. Krikščionių tarpusavio vaidai ir nebesirūpinimas tikėjimo reikalais nei sielų gerove privedė prie to, kad neseniai krikščionybę priėmusi tauta nustojo ir to menko, vos beprigyjančio tikėjimo. Šiluvoje apsireiškusi Jėzaus Motina savo gaudžiomis ašaromis ir nuoširdžiu

nusiskundimu pažadino tikėjimą bei rūpestį Dievo ir sielų reikalais.

NE TAIP TOLIMOJE PRAEITYJE

(1840-1950)

Ne taip tolimoje praeityje savo svarbumu išryškėjo trys Švč. Marijos apsireiškimai: 1. *La Salette*, Prancūzijos Alpėse, 1848 m., 2. *Liurde*, Prancūzijoje, Pirenėjų kalnyno papėdėje, 1958 m., ir 3. *Fatimoje*, Portugalijoje, 1917 m.

La Salette kalnuose dviem piemenėliams pasirodžiusi Švč. Marija verkė dėl buvusių krikščioniškų kraštų nukrikščionėjimo. *Liurde* Massabielle grotoje Nekaltai Pradėtoji per beraštę mergaitę ragino beprasišalinti “Dievas yra miręs” amžiaus žmones atgaila gręžtis į Dievą. I-ojo pasaulinio karo nunokiotos Europos pakrastyje, *Fatimoje*, trims piemenėliams Apsireiškusi paskelbė rožinį ir pasiaukojimą jos Nekalčiausiajai Širdžiai, kaip Dievo norimą kelią išvengti iš Rusijoje kylančių klaidų, karo grėsmės, persekiojimų, tautų sunaikinimo, o taip pat paties pragaro pražūties. Apsireiškimai buvo patvirtinti atgamtiniais ženklais: *La Salette* — stebuklingu pagijimu, *Liurde* — staiga ištryškusiū šaltiniu bei aklojo praregėjimu, *Fatimoje* — saulės stebuklu, pastebimu tūkstančiams žmonių 30 mylių akiratyje,

Iš tų trijų Marijos apsireiškimų *Fatima* pasižymėjo rimčiausiu perspėjimu ir pranašavimais. Deja, žmonių, net tariamų krikščionių, menkas dėmesio kreipimas parodė, kaip atbukusi yra žmonija atgamatinei Dievo tikrovei. Sąlyginai (t.y. “jei žmonės nenustos įžeidinėję Dievo, įvyks...”) pranašautas II-asis pasaulinis karas, klaidos,

Bažnyčios persekiojimai ir kt. įvyko su visom baisiom pasekmėm, tautų (ju tarpe ir Lietuvos) užkariavimu, masinėmis žmonių žudynėmis ir kt.

AR PO VISO TO ŽMONIJA PRADĖJO GRĖŽTIS Į DIEVĄ?

Trys popiežiai — Pijus XII, Paulius VI ir Jonas Paulius II — parodė ypatingą dėmesį Marijai ir jos apsireiškimams Liurde bei Fatimoje (žr. šio straipsnio pirmąją dalį). Nežiūrint to, net II-asis pasaulinis karas krikščionijos nepabudino, o Vatikano II suvažiavimo struktūrinės reformos tesujudino Bažnyčios paviršių. Tariamai krikščionys materialinio pagonizmo įtakoje Vakaruose vis labiau nusisuko nuo Dievo; Rytuose daugumas buvo priversti pasiduoti komunistinio ateizmo sistemai.

ŠIAIS LAIKAIS (1960-1990)

Šiais laikais Švč. Marija apsireiškia dažniau, negu bet kada anksčiau, ir įvairiose pasaulio šalyse. Šv. Sosto Tikėjimo doktrinos kongregacijos prefektas kardinolas Ratzinger tai pavadino “laiko ženklų”. 1970 m. Popiežius Paulius VI panaikino ankstyvesnius varžymus: apie Bažnyčios dar nepatvirtintus apsireiškimus leidžiama medžiagą platinti ir spausdinti (t.y. nereikia Bažnyčios patvirtinimo nei leidimo, nebent būtų priešinga tikėjimui); leidžiama vietoves lankyti (tik neleidžiama ruošti oficialių maldininkų kelionių, kaip pvz., Bažnyčios institucijoms ar padaliniams, kaip pvz., vyskupijoms). Bažnyčios vadovybė, paprastai vietinis vyskupas, privalo tirti: neradus klaidos, o matant teigiamus vaisius sieloms, galima patvirtinti vietovės “pamaldumą”, o vėliau — po tolimesnio stebėjimo ir tyrimo — įvykių antgamtiškumą.

Šiais laikais žinomesni apsireiškimai yra įvykę ar tebevyksta šiose vietose: Zeitun, Egipte (1968-1969), Akitoje, Japonijoje (1973-1981), Betanijoje, Venecueloje (nuo

1976 m.), Cuapoje, Nikaragvoje (1980), Medjugorėje, Jugoslavijoje (nuo 1981 m.), San Nicolas, Argentinoje (nuo 1983 m.), Grušive, Ukrainoje (1987), o taip pat Italijoje, Airijoje, Šveicarijoje, Ispanijoje, Korėjoje ir kitur. Lietuvoje yra minimi Skie-monys (1962), o Ilgojo pasaulinio karo metu — Šimonys (1941) ir Girkalnis (1943).

Šie apsireiškimai yra tiek nauji, kad kai kuriuos bažnytinė vadovybė dar tebestebi ir tebetiria. Tačiau vietiniai vyskupai antgamtiniais patvirtino įvykius Akitoje (Japonijoje) ir Betanijoje (Venecueloje), o koptų ortodoksų patriarchas ir katalikų koptų patriarchas — Zeitune (Egipte). Vyskupas leido pamaldumą Marijos apsireiškimų vietoje Kibeho (Ruandoje). Apsireiškimo vietovėse sakydami pamokslus ir statydami šventoves, vietos vyskupai parodė savo palankumą įvykiams Cuapoje (Nikaragvoje), San Nicolas (Argentinoje), Naju (Korėjoje) ir kitur.

Kaipo “laiko ženklus” (kardinolo Ratzinger teigimu) tad ir suminėsime kelis reikšmingesnius Švč. Marijos apsireiškimus.

Zeitun, Egipte, 1968-1969. Tai Kairo priemiestis, kur, pagal tradiciją, buvo apsisostojusi nuo Erodo iš Betliejaus pabėgusi šventoji Šeima. Čia keliolikos mėnesių laikotarpyje Švč. Marija rodėsi virš koptų ortodoksų bažnyčios vakare ar naktį, klūpanti ar stovinti, besimeldžianti ar laiminanti žmones. Ją matė šimtai tūkstančių žmonių, daugiausia musulmonų. Aleksandrijos koptų ortodoksų patriarchas Kyrollos šiuos pasirodymus pripažino tikrais 1968.V.5, o po kiek laiko — ir katalikų koptų patriarchas kardinolas Stefanos I. Įvyko daug staigių, mediciniškai neišaiškinamų pagijimų, dar daugiau — dvasinių atsivertimų, tikėjimo sustiprėjimo. Šie apsireiškimai yra išskirtiniai: 1. Švč. Marija pasirodė ne pavieniams regėtojams, bet šimtams ir tūkstančiams, 2. ne krikščionims, bet daugiausia musulmonams, 3. Ji netarė nė žodžio, o kalbėjo savo elgesiu, laimindama ir mels-

damasi, Šie apsireiškimai turi ryšį su įvykiais Skiemonyse, kur 1962. VII. 14 pasirodžiusi Švč. Marija pasakė regėtojai Ramutei, kad ji daugiau čia nebepasirodys, bet pasirodys Egipte.

Akita, Japonijoje, 1973-1981. Švč. Marijos apsireiškimai buvo vietinio vyskupo, pakartotinai atsiklaususio Šv. Sosto, patvirtinti antgamtiškais. Eucharistijos tarnaičių vienuolyne po kryžium stovinčios Marijos, Tautų Karalienės, medinė statula daug kartų liejo ašaras, o iš delne atsivėrusios gyvos žaizdos kraujavo. Šie įvykiai buvo stebėti daugelio žmonių; ašaros ir kraujas buvo ištirti ir pripažinti žmogaus ašarų ir kraujo organinės sudėties. Tuo buvo patvirtinti Švč. Marijos nurodymai, skatinimai bei perspėjimai, kuriuos girdėjo staiga pasveikusi sesuo Agnietė Sasawauga: Švč. Mariją skaudina daugelio sielų pražuvimas; jei žmonės neatgailaus ir neatsivers, pasaulį ištiks už didįjį tvaną baisesnė bausmė; Marija sakėsi galinti žmones dar išgelbėti; ji ieškanti sielų, kurios kentėjimais ir neturtu atsisteistų už nusidėjusius ir nedėkinguosius. Tik Eucharistija ir rožinis gali išgelbėti.

Cuapa, Nikaragvoje, 1980. Civilinės kovos patinančiame krašte Švč. Marija pasirodė lauke 50 m. kaimiečiui Bernardui Martinez, liepdama jam skelbti: „Atleiskite vieni kitiems. Mylėkite vieni kitus. Siekite taikos. Melskitės. Kalbėkite rožinį. Prašykite tikėjimo, kad turėtumėte jėgų nešti savo kryžių. Kentėjimai negali būti pašalinti iš šio pasaulio. Pasauliui gresia dideli pavojai. Aš esu su jumis visais, nors ir nematote“. Vietinis Juigalpos vyskupas Pablo Antonio Vega, įsitikinęs tų apsireiškimų tikrumu, nupirko apsireiškimų vietą, stato koplyčią; liepęs regėtojui viską surašyti, raštą spausdino su savo įvadu. Nikaragvos vyskupų konferencija tiria.

Medjugorje, Jugoslavijoje, nuo 1981 m. iki šios dienos (1990.11.25). Tai nuostabiausi, Bažnyčios istorijoje ilgiausiai besitęsiantį Švč. Marijos kasdieniniai apsireiš-

kimai, pradžioj šešiams 10-16 m. jaunuoliams, dabar — iš jų keturiems. Apsireiškusioji pradžioj iš žmonių reikalavo tikėjimo, vėliau parapijos žmonės mokė melstis ir gyventi Dievo meilėje; paskui vidiniu balsu per dvi paaugles (dabar jaunuoles) jaunimo grupei perdavė dvasinio gyvenimo gaires. Paskutiniu metu laiku jos vieši nurodymai yra taikomi ir skelbiami visai žmonijai. Taip Jėzaus Motina savais žodžiais skelbia savo Sūnaus Evangeliją: pripažinti Dievą, atgailauti, palaikyti nuolatinį ryšį su Dievu malda, su kitais sugyventi, kiekvieną mylėti, daryti gera. Vietovę aplankė milijonai, daug atsivertė. Užregistruota 360 staigių pagijimų. Daugelyje kraštų įsisteigė centrai, maldos ir dvasinio gyvenimo grupės (1988 m. tokių grupių buvo 500 Austrijoje, 500-600 JAV-ėse, Italijoje tokioms grupėms priklausančių — bent 15.000 asmenų; panašiai ir kituose kraštuose) religinės bendruomenės ir sąjūdžiai (Lietuvoje — „Taikos vaikai“). Tikrai galima kalbėti apie šiais Švč. Marijos apsireiškimais sukeltą dvasinio atsinaujinimo judėjimą. Didelį dėmesį yra parodęs Vatikanas, kuris tyrimo atsakomybę iš nepalankaus vyskupo rankų perleido visai Jugoslavijos vyskupų konferencijai (tai vieningas toks atvejis visos Bažnyčios istorijoje! Su pagrindu spėjama, kad tai padaryta popiežiaus Jono Pauliaus II nurodymu). Paskutiniu metu Vatikanas ragina vyskupų konferencijos komisijas nebedelsti, bet paskelbti išvadas; jų tikimasi jau 1990 m. pavasarį.

Kibeho, Ruandoje, Vidurio Afrikoje, nuo 1981 m. Prasidėję tais pačiais metais, kaip ir Medjugorjėje, šie apsireiškimai yra kiek panašaus pobūdžio kaip Jugoslavijoje, tik retesni ir pritaikyti afrikiečių mentalitetui. Jėzaus Motina, pasivadinsi „Žodžio Motina“, rodėsi katalikų kolegijos šešioms studentėms (tik dvi iš katalikų šeimų), o pasirodęs Kristus 15 m. pagonį berniuką mokė „Tėve mūsų“, „Sveika Marija“ ir rožinį. Berniukas atsivertė. Apsireiškusioji

Neužgesk...

G. Didelytė

skelbė: Dievas yra; Jis myli žmones, bet velnias stengiasi atitraukti sielas nuo Jo; būtina yra visa širdimi atsiversti, kreipti gyvenimą į Dievą, kad Jis taptų gyvenimo tikslu. Švč. Marija ieško pasiaukojančių dėl sielų išganymo. Jau 1983 m. vysk. Baptiste Gahamanyi savo ganytojišku laišku patvirtino pamaldumą pasirodymų vietovėje.

Grušiv, Ukrainoje, 1987-1988 m. Švč. Marija pasirodė virš tuščios, valdžios konfiskuotos rytų apeigų katalikų bažnyčios (pagal tradiciją, ši bažnyčia buvo pastatyta toje vietoje, kur ji anksčiau buvo pasirodžiusi; panašus atvejis Šimonyse, Lietuvoje, 1941 m.). Pirmą kartą Švč. Marija pasirodė Čemobilio nelaimės metinėse (1987.IV.26) dvylikametei Marinai Kizyn ir jos motinai. Vėliau ją matė ir kiti. Paplitus žiniai, ėmė plaukti minios. Valdžia blokavo kelius. Švč. Marija kalbėjo: „Nepamirškite tų, kurie mirė

Čemobilio nelaimėje. Černobilis yra priminimas ir ženklas visam pasauliui... Laikai ateina, kurie yra išpranašauti, kaipo galutiniai laikai. Žiūrėkite į nelaimę, kuri yra apgaubusi pasaulį: nuodėmės, drungnumas, genocidas. Aš ateinu su ašaromis akyse ir maldauju jūsų: melskitės ir dirbkite gėriui ir Dievo garbei. Dirbkite Dievui, nes be to nėra laimės ir niekas nepelnys Dievo karalystės. Rožinis yra ginklas prieš šėtoną. Kalbėkite rožinį kasdien... nuolatos kiekviename žmonių susibūrimo... Ukrainiečiai turi tapti Kristaus apaštalais rusų tautai, nes, jei krikščionybė nesugrįš į Rusiją, kils trečiasis pasaulinis karas“. Vatikanas yra atkreipęs dėmesį į šiuos įvykius. Doktrinos įstaigos prefektas kardinolas Ratzinger paprašė ukrainiečių katalikų vadą Terelya (kuris yra pats matęs Apsireiškusiąją Grušive) parašyti knygą.

Lietuvoje. Švč. Mergelės Marijos palankumas lietuvių tautai buvo įrodytas josios ankstyvu, išskirtiniu apsidėšimu Šiluvoje 1606 m. Jos ašaromis patvirtintas nusiskundimas, tylus prašymas bei globa tebetaikomi tautai iki pat šių dienų. Tačiau yra paplitusios žinios ją pasirodžius Lietuvoje II-ojo pasaulinio karo, o taip pat sovietų okupacijos kritiškais laikais: Šimonyse (1941), Girkalnyje (1943) ir Skiemonyse, Janonių kolūkio laukuose (1962). Dėl nepalankių sąlygų bažnytinė vadovybė šių įvykių negalėjo išsamiai ištirti.

Liudijančiųjų pareiškimu, 1941.III.30 (Kančios sekmadienis) vakare Švč. Marija pasirodė virš Šimonių bažnyčios, vienoje rankoje laikydama komunistinę, kitoj — kryžių; nieko nesakiusi.

Girkalnyje šviesą virš bažnyčios matė daug kas, bet Švč. Mariją su Kūdikiu sakėsi matę tik keli — virš bažnyčios, po to nusileidusią ant didžiojo altoriaus. Ji sakiusi: “Aš esu Gailestingumo Motina... Jūsų tauta nepildė mano Sūnui duoto pasižadėjimo. Ištvirkusiu gyvenimu ir kitomis nuodėmėmis užsitraukė didelę bausmę. Būtų seniai sunaikinta... tiktai mano Sūnaus didelis gailestingumas ir mano nuolatinis prašymas sulaukė daug didesnių bausmių ir apsaugojo jūsų šalį nuo didelių sunaikinimų...”

Netoli Skiemonių laukuose aštuoniolikmetė Ramutė Maksvytė Švč. Mergelę Mariją matė du kartus (1962.VII. 13 ir 14). Pasirodžiusioji ragino melstis ir eiti išpažinties: “Žmonės labai nusidėjo ir toliau rūstina Dievą. Išgelbėsiu juos nuo pražūties tik tada, kai pasaulis pasidarys pamaldus ir daug melsis”.

ŠVČ. MARIJOS VAIDMUO APSIREIŠKIMUOSE

Kokį vaidmenį atlieka Švč. Marija, apsidėšdama šiais laikais? Ji tai parodo: 1. savo vardais. 2. elgesiu ir 3. žodžiais.

Marijos vardų prasmė. Švč. Marija savo vaidmenį dažnai nusako savo vardu. Liurde pasivadinusi “Nekaltuoju Prasi-

dėjimu”, ji pradėjo savo motiniškos Nekalčiausios Širdies įtakos erą — savo tyru Dievui priklausomumu padėti nusidėjusiems vaduotis iš blogio, kad jie, kaip ir ji, priklausytų Dievui (prasmingas yra staiga ištryškęs šaltinis; Marija pasakė regėtojai jo vandeniu nusiprausti; vėliau aklas, nusiprausęs, praregėjo). Fatimoje “Rožinio Karalienės” vardu pasivadinusioji nurodė, kad žmonijos išganymo kelias randamas jos Dieviškojo Sūnaus ir josios gyvenime (rožinis — tai žmonių įsijungimas į Jų gyvenimą bei Jų nupelnytą Dievo išganymo malonę). Trys naujausi vardai ryškina Marijos vaidmenį: ji — ‘Tautų Motina’ (Akita), nes ji Dieviškojo “Žodžio Motina” (Kibeho), kaipo “Ramybės Karalienė” (Medjugorje) vedanti žmoniją į tarpusavio taiką ir Dievo teikiamą galutinę ramybę.

Apsidėšiančiosios elgesys. Netardama nė žodžio, vien savo elgesiu Švč. Marija, Zeitun, Egipte, parodė, kad ji yra tarpininkė (antroji, po Kristaus) tarp Dievo ir žmonių. Ji klūpojo ir kėlė rankas — garbino Dievą ir užtarė žmones; tada ji žmones laimino, dalindama jiems iš Dievo gautas malones. Kur Apsidėškusioji bendravo su regėtojais (Medjugorje, Kibeho), ji parodė, kas Dievui ir jai patinka (malda, giesmės, atgaila, meilės darbai) ir kas nepatinka (nuodėmės, nesantaika). Medjugorjės jauni regėtojai žavėjosi jos įsijautimu, jai kartu su jais meldžiantis ir giedant.

Apsidėšdama, Švč. Marija įvairiom progom rankoje laikė tai, kas jai tuo metu buvo prasminga parodyti žmonėms: kūdikį Jėzų (Šiluvoje, Šimonyse, Grušiv, kartais Zeitun, retkarčiais Medjugorjėje), komunistinę (Šimonyse), kryžių (Šimonyse, retkarčiais Medjugorjėje), rožinį (Liurde, Fatimoje).

Švč. *Marijos žodžiai.* Apsidėšdama žmonėms, Kristaus Motina visur pagrindinai skelbia tą pačią svarbią žinią: Dievas žmonių yra jau per daug nuodėmėmis įžeidžiamas; žmonės turi atsiversti, gręžtis į Dievą; kitaip žmoniją gali ištikti skaudi

bausmė (Akita, Medjugotje, Kibeho, Cuapa, Grušiv ir kitur). Kur ji pasirodo trumpai (pvz., Skiemonyse), ji trumpai tenurodo kelią grįžti pas Dievą (malda, atgaila, išpažintis, rožinis). Kur ji pasirodo pakartotinai, ji aiškina plačiau. Kasdien pasirodydama Medjugorjėje, ji tiek parapijai, tiek visai žmonijai savais žodžiais perduoda savo Sūnaus Evangeliją, o jaunimo maldos grupei — palaipsniui dvasinio gyvenimo gaires. Tada tikrai to žodžio prasme savo motiniškais nurodymais ji žmones auklėja.

ŠVČ. MARIJA DARO, KĄ BAŽNYČIA APIE JĄ SKELBIA

Jėzaus Motinos veikimas apsireiškimuose visai atitinka šių laikų popiežių ir Vatikano II suvažiavimo mokymą. Ji apsireiškia kaip mistinio Kristaus kūno, Bažnyčios, bei visos žmonijos Motina, aplankanti pavienias tautas bei skelbianti visuotinės svarbos tiesas — buvimą Dievo, kurį būtina pripažinti ir pas kurį būtina grįžti per žmogumi tapusį Jo Sūnų nuodėmių išpažinimu, atgaila bei dėkingai Jam pašvęstu gyvenimu. Tad Marija (kaip Bažnyčia šiais laikais pabrėždama moko) padeda žmonėms tikėjimu sueiti į kontaktą su Kristaus paslaptimi, su žmoniją išganančiu ir dėl Dievo Tėvo karalystės žmonių tarpe žmogumi tapusiu Dievo Sūnumi, Jo kryžiaus auka pelnytą pergalę prieš blogį dabar išpažintimi ir atgaila sau pritaikyti, rožiniu — Jį sekti ir į Jį panašėti, o Eucharistija — Juo maitintis bei Juo gyventi.

Tai Kristaus Motinos vaidmuo — leisti Jam žmonėse Dievo malone gimti ir gyventi. Tai kartu Nekaltai pradėtosios Mergelės vaidmuo — Išganytojo pergalėje prieš blogį sugrąžinti sielose Dievo vaikų tyrumą. Tai pagaliau Dangaus ir Žemės Karalienės vaidmuo — padėti žmonėms bendradarbiauti su Šventąja Dvasia, ugdyti širdyse Dievo meilę, taika ir ramybe paremti Dievo karalystę. Iš dangaus atėjusi, ji yra ir veikia pasaulyje žmonėms, mokydama juos žo-

KRYŽIAUS PRASMĖ **CHIARA LUBICH**

“Negti buvau pasiryžęs jūsų tarpe nežinoti nieko kito, kaip tik Jėzų Kristų, ir tą nukryžiuotą” (1 Kor 2,2).

Šv. Paulius šiame laiške maldauja korientiečius, kad jie vengtų susiskaldymo ir kivirčių ir kad būtų vienos dvasios bei minties. Toje bendruomenėje būta ne labai apšviesto galvojimo, pagal kurį sėkmingas Evangelijos skelbimas labiau priklausė nuo vieno ar kito mokytojo sugebėjimo, negu nuo Dievo malonės. Šitos aplinkybės davė progą priminti pagrindines jo mokymo mintis, dalinantis su jais savo, kaip apaštalo, patyrimu, kad taip nėra, kaip kai kurie galvoja.

Šv. Paulius suprato ypatingos malonės šviesoje, kurios jis buvo gavęs savo atsivertimo pradžioje kelyje į Damaską, kad Dievas norėjo gelbėti žmoniją ne žmogaus

džiais ir savo elgesiu, ji yra ir veikia pasaulyje besibaigiant antrajam tūkstantmečiui nuo Kristaus gimimo... Tuo pačiu, kaip Jonas Paulius II sako ir kaip ji pati apsireiškimuose teigia, ji šiuo kritišku laikotarpiu žmoniją ruošia naujam Kristaus adventui.

Darna tarp šių laikų Bažnyčios mokslu nubrėžto Švč. Marijos vaidmens žmonijoje ir tarp jos apsireiškimais vykdomų darbų yra stebėtina. Tarsi Bažnyčia būtų savo popiežių žvilgsniais numaciusi ir lūpomis paskelbusi tai, ką Švč. Marija savo pasirodymais atėjo vykdyti. Tai ir yra: ką Bažnyčia skelbia, Švč. Marija vykdo: ji žmonijoje yra ir veikia kaip Motina. Motina iš dangaus, ruošianti žmones dangui.

jėga ir išmintimi, bet nukryžiuotu Jėzumi, kuris buvo silpnas, kvailas ir nevykėlis pasaulio akyse. Todėl jis norėjo atbaigti išganymo darbą kryžiaus logika, naudodamas menkus instrumentus, neturinčius įtakos, kad būtų aiškiai matoma, jog išganymas ateina tik iš Dievo.

Dėl to apaštalas pasirinko savo mokymo pagrindu ne iškalbingus žodžius ir išstudijuotus įrodymus, bet paprastą ir nuolankią Evangelijos kalbą. Jis pasitikėjo tik Šventosios Dvasios malone, kuri ateina per nukryžiuotąjį Jėzų.

Jis išmoko, kaip pažinti ir apkabinti Jėzaus kryžių visuose priešingumuose ir sunkenybėse: ligose, kūno ir dvasios silpnume, apaštalavimo nesėkmėse, nepalankių nepakankamame vertinime, supratimo stokoje tose bendruomenėse, kurias jis buvo įkūręs.

Kaip mes turėtumėm gyventi pagal čia mąstomus apaštalo žodžius? Mes taip pat galime išmokti Šv. Pauliaus mokykloje, ką reiškia Jėzaus kryžius, kai Dievo galybė pradeda veikti nuolankiai priimtame mūsų menkume. Taigi mes turime pažinti ir apkabinti Jėzaus kryžių visose aplinkybėse ir įvairiuose mūsų gyvenimo nutikimuose, kada tik jie mus aplanko. Kryžius randamas gundymuose, išskyrime, tamsoje, apleidime, asmeniškų santykių sunkenybėse, gyvenimo nelaimėse, kiekvienoje kančioje.

Žodis „kryžius“ yra nemielas. Jis ypatingai sunkus esamu metu. Iš tikrųjų mūsų polinkis yra patenkinti kiekvieną savo norą, pašalinti ir užmiršti viską, kas tik trukdo patogų gyvenimą, siekti laimės bet kokia kaina. Bet kaip tik per kryžių mes galime patirti, kas yra tikroji meilė ir šviesa, jei ji pilnai priimame, visiškai atsidavę krikščioniško gyvenimo veiklai, mylėdami ne save, bet kitus.

Kryžius duoda jėgą ir ramybę, pilnatvę ir prasmę mūsų gyvenimui, visiškai jį atnaujindamas.

iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

MAMAI

Bernadeta Miliauskaitė-Harris

Maža būdama, vis norėjau būti kaip mama. Dažnai įsivaizdavau save užaugusią, ypač kai apsiaudavau jos raudonus batukus su aukštom kulnim. Nors jie buvo per dideli, praleisdavau valandas, svyruodama juose per kambarius ir imituodama mamą. Tuoju atsivers naujas gyvenimo puslapis, kai sulauksiu savo pirmagimio kūdikėlio. Nors laikas greitai prabėgo, dar vis stengiuosi būti kaip mama. Šį kartą neimituodama jos išorės, bet sekdamą jos gyvenimo pavyzdžiu, kuris remiasi katalikybe ir lietuvybe.

Lietuvė motina yra paveldėjusi ilgą katalikybės ir lietuvių išlaikymo tradiciją. Medžio drožinys, „Vargo mokykla“, sukurtas Petro Rimšos, primena laikus, kai rusai buvo uždraudę spausdinti knygas lietuviškomis raidėmis. Lietuvos motinos, paskatintos Dievo ir tautos meilės, vis tiek pajėgė išmokyti savo vaikus lietuviškai melstis ir skaityti. Rizikuodamos net kalėjimu, jos tęsė kovą ir laimėjo.

Daug kančių pergyveno motinos, kurios ėjo sunkų tremties kelią Sibire. Pačios neturėdamos ko valgyti, dalindavosi paskutiniaisiais trupinėliais su savo vaikučiais. Stengėsi išlaikyti juos ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai. Išlaikė tikėjimą ir lietuviškas tradicijas. Jų pastangos atsispindi jau šiandien užaugusiuose jų vaikuose. Jos yra įamžintos ne tik savo vaikų prisiminimuose, bet ir rašytame žodyje. Vienas pavyzdys yra pereitais metais Lietuvoje išleista knyga *Amžino įšalo žemėje*, kuri yra gyvas testamentas Sibiro motinų didvyriškumo.

Antanas Abromaitis buvo 10 metų, kai jį ištrėmė su tėvais ir sesute. Jis rašo:

“Jeigu mūsų šeima išliko per tą baisią žiemą, tai visi turime būti dėkingi mūsų brangiai mamytei... Iš vaikystės pripratusi prie sunkių kaimo darbų, būdama stiprios sveikatos, jinai ir nešė tą sunkiausią našą.

Kad gertų švarų vandenį Trofimovsko ‘ponai’, motina turėjo prikapoti upėje ledų ir maišais nešti į jų butus, šildyti ledus. Taip pat kapoją jiems malkas, skalbė jų drabužius. Už tai gaudavo jų maisto liekanų”(p. 112).

Paulina Motiečienė buvo ištremta, būdama 9 metų. Pasakoja, kaip 1945 metais liepos 23 d. buvo nuvežta į milicijos kiemą su broliu, sesute ir mama:

“Mamytė ėjo prašyti pas pareigūnus, kad leistų nueiti į namus ir atnešt vaikam šilto pieno. Ji laisvai kalbėjo rusiškai, todėl išsiprašė. Lydėjo ją rusas kareivėlis. Liepė jai, prisiartinus prie minios žmonių, kurie rinkose gatvėje, bėgti... Bet kur tau paliks mamytė savo tris mažus vaikus, savo mamą ir brolius. Pamelžė karvutę, grįžo su pilnu kibiru pieno. Pagirdė ir savus, ir svetimus vaikus”(p. 122).

Ištrėmė prie Pečioros kirsti medžių. Mama gražiai siuvinėjo ir taip gaudavo maisto išlaikyti šeimą. Genėjant šakas, medis, kurį vyrai vertė, krito į jos pusę ir sunkiai sužeidė galvą. Nusilpo bet išsilaikė iki gegužės mėnesio, nes norėjo mirti Marijos mėnesį. Taip ir buvo.

Inžinierė Jūratė Marcinkevičienė iš Kauno prisimena, kaip mama mokė savo ir kaimynų vaikus lietuvių rašybos, gramatikos, dainų ir eilėraščių. Taip ji išlaikė lietuviybę tolimame Altajaus krašte.

Nors sąlygos išeivijoje neprilygsta sąlygoms Sibire, lietuvių motinos čia irgi turi

išlaikyti lietuviybę ir tikėjimą svetimoje aplinkoje. Ateina į mintį ir mama. Palikus savo tėvynę, naujame krašte rūpinosi pati išsilaikyti ir išsaugoti lietuvių kalbą bei tradicijas. Sukūrė lietuvišką šeimą. Išmokė vaikus skaityti ir rašyti. Paskatino įsijungti į lietuvišką veiklą. Pati nenuilstamai prižiūrėjo šeimą ir dalyvavo toje veikloje. Rado ir randa laiko aprašyti mūsų koloniją lietuviškoje spaudoje. Tikiu ir aš sekti jos pavyzdžiu, išlaikydama ne tik lietuviybę, bet taip pat ir tikėjimą.

Mama kasdien skyrė ir skiria laiko maldai. Išmokė mane ne tik melstis, bet ir pasiruošti gyvenimui. Sėmėsi stiprybės iš Motinos Marijos. Mamos pavyzdys paskatino ir mane kasdien kalbėti rožančių. Jo paslapytysė pergyvenu Marijos gyvenimą. Matau jos pasiaukojimą Kūdikėliui Jėzui. Jos gyvenimas, kaip ir mūsų, turėjo sunkių momentų. Ji priėmė Dievo valią ir be jokių prieštaravimų ją vykdė. Baigus šios žemės skausmus, sulaukė amžino džiaugsmo danguje.

Artėjant Motinos Dienai, jaučiu dėkingumą savo mamai už jos meilę, laiką, rūpestį ir nenuilstamą pasiaukojimą. Jos pavyzdys padėjo mano gyvenimui išsivystyti į gerą pusę. Jaučiu pareigą tęsti lietuvių motinos uždavinį — išlaikyti katalikybę ir lietuviybę.

Neseniai vyras man padovanojo raudonus batukus su aukštom kulnim. Kai juos nešioju, grįžta prisiminimai iš mažens dienų. Tada ėjau svyruodama. Dabar einu pasididžiuodama savimi, sekama mamos paliktais pėdsakais. Svajoju apie dieną, kada ir mano šeimos atžala bandys imituoti mane, svyruodama mano raudonuose batukuose. Tikiu, kad ateis diena, kai ir ji su pasitikėjimu eis į gyvenimą, paveldėjęs tikėjimo ir lietuviybės pagrindus.

■ Indonezijoje per paskutinius 7 metus katalikų skaičius paaugo 25%, o kunigystei besiruošiančių klierikų skaičius padidėjo 100%.

■ Išeivijos lietuvių vyskupas Paulius Baltakis 1990 m. sausio mėnesį sulaukė 65 m. amžiaus.

Giesmė Motinai

*Putojančių jūrų bedugnė versmė!
Žvaigždėto dangaus stebuklinga gelmė!
Motule brangiausia, o tavo Širdies
Nei jūros, nei erdvės apimt negalės!*

*Lelijos ir žvaigždės man puošia takus,
Širdy maloniausias ramybės dangus!
Motute brangiausia, per savo kančias
Sukūrei man dangų, žvaigždes ir rožes!*

*Nevaigius, nemigus, vargų prislėgta,
Tu man manimi gyveni visada.
Ir miegant tau budi širdis nuolatos.
Ji meile liepsnos ir už grabo lentos.*

*Kaip sautė graži tu, šviesos kupina!
Brangiausia man Dievo širdies dovana!
Pats Viešpatis veda mane per tave
Šios žemės džiaugsmu ir dangum pas save.*

*Aš tarsiu iš meilės gražiausius žodžius.
Iš meilės, motut, tau visad klusnus!
Už meilę nežemišką meilės karštos
Sūnus tau per amžius akordus giedos!*

Pranas Masilionis, S. J.

STEBUKLŲ STEBUKLAS

KOSTAS PAULIUS

Kas galėjo tokį stebuklą padaryti?! Tik Jėzus! Jis jį padarė iš savo begalinės meilės ir gailestingumo, norėdamas pasilikti su mumis Šv. Eucharistijoje visam laikui.

Be jo mūsų žemiškoji kelionė būtų tik tamsi, klaiki naktis. Bet dabar, kai jis pasiliko su mumis, nereikia mums keliauti patamsyje. Jis ir sakė: „Aš atėjau į pasaulį kaip šviesa, kad visi, kurie mane tiki, neliktų patamsyje“ (Jn 12, 46).

Bet mes turėtumėm pasitikrinti, ar tikrai, gyvai ir nuoširdžiai tikime, kad Jėzus po savo mirties ant kryžiaus, prisikėlimo iš numirusiųjų ir įžengimo į dangų yra pasilikęs su mumis Šv. Eucharistijoje, ar turime kokių abejonių, panašiai kaip apaštalas Tomas, kuris, kad galėtų tikėti, pirma pats norėjo pamatyti Jėzų ir paliesti jo žaizdas. Tada Jėzus prikišo jo netikėjimą ir jam pasakė: „Tu įtikėjai, nes pamatei. Palaiminti, kurie tiki nematę“ (Jn 20, 29).

Kai mes jo nematėme ir tikime, tada jo tikėjimo šviesoje matome, kad Dievas viską gerai padarė, nors savo protu kai ko ir nesuprantame. Tas tikėjimas uždega mūsų širdyse meilę jam, kuris yra Meilė, viską daranti tobulai.

Mes kasdieną ką nors valgome, kad palaikytumėm savo kūno sveikatą ir jėgas. Mūsų dvasiai taip pat reikia kasdieninio maisto. Jėzus kaip tik ir nori, kad mes juo maitintumės Šv. Eucharistijoje ir per jį būtumėm gyvi. Štai ką jis apie tai mums sako: „Mano kūnas tikrai yra valgis, ir mano kraujas tikrai yra gėrimas. Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas pasilieka manyje, ir aš jame. Kaip mane yra siuntęs gyvasis Tėvas ir aš gyvenu per Tėvą, taip ir tas, kuris mane valgo, gyvens per mane“ (Jn 6,55-57).

Kad galėtumėm geriau suprasti, kaip, valgydami jį, galime per jį gyventi, turime pamąstyti ir įsisąmoninti jo palyginimo apie vynmedį ir šakeles prasmę: „Aš esu vynmedis, o jūs šakelės. Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas duoda daug vaisių; nuo manęs atsiskyrę, jūs negalite nieko nuveikti“ (Jn 15,5).

Savaime suprantama, kad žemiškuose reikaluose ir veikloje mes daug ką galime, bet dvasiškose pastangose būti geresniais, tobulais, mes be jo pagalbos neįstengiamo. Mes vieni negalime įveikti savo ydų ir silpnųjų, vis jose tebeklampodami, kaip kokiame liūne.

Kaip vynmedis, duodamas šakelėms savo syvus, laiko jas gyvas, taip Jėzus, maitindamas mus savo kūnu Šv. Eucharistijoje, duoda mums gyvybę. Kai jis atėjęs pasilieka mumyse, ir mes jam visiškai atsiduodame, esame su juo asmeniškai ir intymioje vienybėje. Tada ir esame panašūs į šakeles, kurios, tik pasilikdamos vynmedyje, yra gyvos ir neša daug vaisiaus.

Mes galime tobulėti, tik būdami gyvi per Jėzų. Jis kaip tik to iš mūsų ir nori: „Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (Mt 5,48).

Gaila, kad yra tikinčiųjų, kurie tą Jėzaus žodžių netaiko sau, manydami, kad jie skirti tik kunigams ir vienuoliams. O dar kiti slapčia sau mano, jog tobulumui reikia didesnių pastangų, savęs atsižadėjimo, o jie tam nėra linkę. Tokie Jėzaus nemyli tikra meile, nes jie nenori vykdyti visų jo žodžių, pasirinkdami tik tuos, kurie didesnių reikalavimų iš jų nelaukia.

Jėzus, kartu su Tėvu būdamas tobulas, tą tobulumą kaip tik ir nori skiepyti mūsų širdyse, ateidamas Šv. Eucharistijoje. Skiepydams tobulumą, jis nori, kad mes jį mylėtumėm, kaip jis mus mylėjo, nešdamas kryžių ir ant jo atiduodamas už mus savo gyvybę. Kaip labai jis nori, kad ir mes taip darytumėm, rodo jo labai kate-

goriški žodžiai: “Kas neima savo kryžiaus ir manęs neseka, tas manęs nevertas” (Mt 10,38).

Tie žodžiai kartu rodo, kaip labai Jėzus nori, kad mes būtumėm jo bendradarbiai išganymo darbe, kuris vis tebesitęsia, nors jis to išganymo kainą jau sumokėjo. O toji kaina — jo kančia ir gyvybė.

Kad kančia yra veiksmingiausia išganymo plane, jis aiškiai pasakė: “O aš, kai būsiu pakeltas nuo žemės, visus patrauksiu prie savęs” (Jn 12,13).

Tie jo žodžiai liudija, kad visas jo gyvenimas žemėje, sunkenybės, darbai, mokymas ir net stebuklai to nepadarė, ko pasiekė jo kančia — visus patraukdama prie savęs...

Tie jo žodžiai taip pat sako, kad ir mūsų, kaip jo išganymo bendradarbių, kentėjimų aukojimas gali nešti daugiausia vaisių, nes tokioje aukoje Dievo galybė irgi veikia, kaip ji veikė ir Jėzaus kančios aukoje.

Taip darydami, mes tikrai vykdysime Dievo valią, kaip ir Jėzus buvo atėjęs Tėvo valios vykdyti. Jam aukodami ne tik kentėjimus, bet ir visus darbus, pastangas, viską, ką veikiamo, ir save, galėsime su pasitikėjimu prašyti jo gailestingumo ir maloningumo visiems.

Mes galėsime prašyti jo malonių daugeliui, nesiribodami tik kai kuriais. Juk Jėzus buvo atėjęs visų atpirkti. Mes ypač turėtumėm melsti tokiems, kurie jo pagalbos labiausiai reikalingi.

Šiuo metu mūsų tėvynei ir tautai kaip tik jo pagalbos labiausiai ir reikia. Todėl visi vieningai, tėvynėje ir išeivijoje, turime šauktis Viešpaties, kad pasigailėtų mūsų tautos ir šalies ir apsaugotų nuo visokių pavojų.

Vieninga malda daug gali, ką Jėzus užtikrino: “Jeigu kas iš jūsų susitars žemėje dviese melsti bet kokio dalyko, jiems mano dangiškasis Tėvas jį suteiks. Kur

Pavasaris

G. Didelytė

du ar trys susirinkę vardan manęs, ten ir aš esu jų tarpe” (Mt 18,19-20). Užtat vieninga malda daug gali tada, kai turime Jėzų savo tarpe, esame jo suvienyti ir vieniširdžiai.

Kaip labai Jėzui rūpi žmonių tarpusavio santykiai. Jo žodžiai tai pasako: “Jei neši

BLOGIO PROBLEMA

PETRAS KREEFT

Blogio problema yra rimčiausia pasaulyje. Ji taip pat yra rimčiausias priekaištas Dievui. Daugiau žmonių pametė savo tikėjimą dėl šios priežasties, negu dėl kurios kitos. Tai tikrai didžiausia pagunda netikėti. Ir tai ne tik proto priekaištas. Mes jį *jaučiame*. Jį išgyvename. Todėl Jobo knyga yra tokia populiari.

Problema gali būti išreikšta labai paprastai: jei Dievas toks geras, kodėl jo pasaulis toks blogas? Jei visa galintis, visa mylintis Dievas yra veiksmo diriguotojas, kodėl jam taip apverktinai teiseina?

Netikintysis, kuris to klausia, paprastai jaučia Dievui atgrasumą, ne vien argumentų trūkumą už ar prieš jį. Štai ką C. S. Lewis prisimena apie save, kai buvo ateistas: “Netikėjau, kad Dievo esama. Taip pat buvau piktas ant jo už nebuvimą. Ir buvau piktas ant jo už pasaulio sukūrimą”.

Kai su tokiu asmeniu kalbi, atrodo, kad turi daugiau reikalo su išgyvenančiu skyrybas, negu su abejojančiu argumentais. Jo arba jos netikėjimo objektas yra neištikimas mylėtojas, o ne spragota hipotezė. Ateisto problema yra ne tiek tamsumas galvoje, kiek aitrumas širdyje. Geras apologetas žino, kaip leisti širdžiai vesti protą ir atvirkščiai.

Krikščionio atsakyme į blogio problemą yra keturi elementai.

dovaną prie altoriaus ir ten atsimeni, jog tavo brolis turi šį tą prieš tave, palik savo atnašą tenai prie altoriaus, eik pirmiau susitaikinti su broliu ir tik tada, sugrįžęs, aukok savo dovaną” (Mt 5,23-24).

Jėzus Šv. Eucharistijoje atnaujiną ir sustiprina visus, kurie jį aplanko tabernakuliuose ar jį priima.

Mes matome, kaip Jėzus jautriai reaguoja į mūsų elgesį su artimu, kai mums primena: “Kiek kartų tai padarėte vienam

Viena, blogis nėra Dievo sukurtas. Visą, ką Dievas padarė, yra gera, kaip sako Pradžios knyga. Mes paprastai vaizduojamės “blogi” kaip daiktą — tamsų debesį arba besivaipantį veidą. Tačiau tie vaizdai neturėtų mums dėti į galvą, kad blogis yra daiktas. Jei Dievas yra visų daiktų Kūrėjas, ir blogis yra daiktas, tada Dievas blogį sukūrė ir už jį kaltintinas. Blogis yra ne daiktas, bet klaidingas rinkimasis arba klaidingo rinkimosi nešamas kentėjimas.

Antra, blogis kyla iš žmogaus laisvos valios. Pašalink bet kokią savanaudiškumą, ir paversi žemę dangumi. Liekantys fiziniai trūkumai neaitrintų ir nekartintų. Šventieji pakelia ir net sveikina kentėjimą kaip mylintieji sveikina heroiškus uždavinius.

Papasakojusi apie tai, kaip geras Dievas sukūrė gerą pasaulį, Pradžios knyga pagrečiui atsako į savaime kylantį klausimą, “iš kur tad kilo blogis?” — papasakodama apie nupuolimą. Pagal Pradžios knygą, doris blogis (nuodėmė) yra fizinio blogio (mirties ir kentėjimo) priežastis.

Kaip tai atsitiko? Dėsnis aiškus: Dievas yra kiekvieno gyvastingumo ir džiaugsmo šaltinis. Todėl, kai žmogaus siela pakelia maištą prieš Dievą, netenka savo gyvastingumo ir džiaugsmo. Žmogus gi yra ir kūnas, ir siela. Esame viengubi kūriniai,

iš mažiausiųjų mano brolių, man padarėte” (Mt 25,40).

Tai kaip tik skatina ir stiprina mūsų norą ir pasiryžimą kiekviename asmenyje matyti Jėzų ir elgtis su juo, lyg būtumėm paties Jėzaus akivaizdoje.

Jėzaus kryžius ir Šv. Eucharistija, taisyti stebuklą stebuklas, kaip tik ir yra toji galybė, kuri mus patraukia prie savęs, visus vienydama ir skleisdama Dievo karalystę žemėje.

ne dvigubi: ne tiek kūnas *ir* siela, kiek įkūnyta siela arba įsielintas kūnas. Tad kūnas turi dalytis neišvengiama bausme sielai — taip neišvengiama, kaip sulaužyti kaulai, kada iš aukšto krintame.

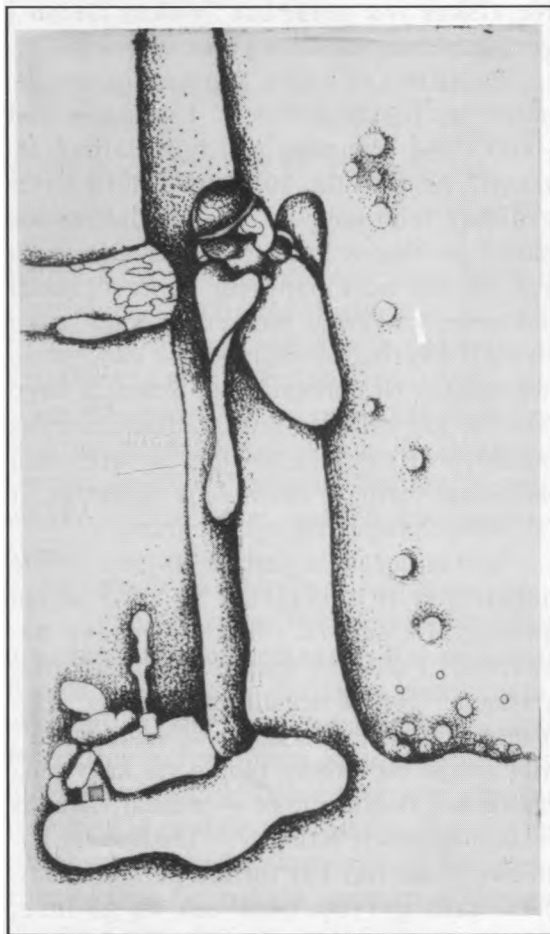
Ar tai įvyko objektyviame pasaulyje, ar tik žmogaus sąmonėje, ar erškėčiai ir usnys užaugo tik žmogui puolus, ar tik tada buvo pirmą kartą pajusti kaip duriantys, yra kitas klausimas. Bet ryšys tarp dorinio ir fizinio blogio yra toks glaudus, kaip ryšys tarp dviejų dalykų, kuriuose egzistuoja — žmogaus sielos ir kūno.

Trečia blogio problemos dalis yra svarbiausia: kaip ją praktiškai išspręsti. Blogis yra minties problema (ar blogis nepaneigia Dievo?). Bet blogis dar daugiau yra praktikos problema. Nors mintinis išsprendimas gali būti tamsus, praktinis yra gajus ir šviesus kaip diena. Jėzus Kristus yra Dievo atsakymas į pasaulio blogį. Dievo meilė pasiuntė savo Sūnų mirti, kad blogį pašalintų. Tai krikščionybės širdis. Mūsų garbinamas Dievas nedaro kaip koks svetur gyvenantis dvarininkas, ignoruojantis savo kumetynų skurdą; jis mūsų skurdą pašalina, pats ten atsistodamas. Kaip nuimti Dievą nuo kablio, ant kurio jį atrodo pamaunąs blogio leidimas? Dievas nėra nuo kablio nuimtinas; ant jo kabėti lieka. Kablys yra kryžius.

Tai Dievo dalis praktiškai sprendžiant blogį. Mūsų dalis yra aiški: gailėtis, tikėti ir bendradarbiauti su Dievu, kovojant prieš blogį meilės galia. Karalius ėmėsi plovimo, mums baigtina šluostyti.

Ketvirta, kas sakyтина apie filosofinę problemą? Kodėl visa galintis ir visa mylintis Dievas toleruoja tiek daug blogio, jei yra pakankamai galingas jį išrauti su šaknimis? Kodėl geriems žmonėms atsitinka blogi dalykai?

Visų pirma, kas sakys, kad esame “geri žmonės”? Turėtume verčiau klausti: kodėl *geri* dalykai atsitinka *blogiems* žmonėms? Jei pasakos geroji laumė sako Pelenei, kad gali dėvėti savo magiškus drabužius tik iki vidurnakčio, turėtų būti klausama ne “kodėl

Angelas

G. Didelytė

tik iki vidurnakčio?”, bet “kodėl aš juos iš viso gavau iki vidurnakčio?” Klaustina ne kodėl stiklinė vandens yra pusiau tuščia, bet kodėl pusiau pilna. Geriausi žmonės yra tie, kurie labiausiai nenori savęs vadinti gerais. Nusidėjėliai galvoja esą šventieji, bet šventieji žino esą nusidėjėliai.

Ir kas sakys, kad kentėjimas yra blogas? Be jo gyvenime prisiveistų išleptų tironų ir sąvadautų išperų. Rabinas Abraomas Herschelis paprasčiausiai klausia: “Ką gali išmanyti žmogus, kuris nekentėjo?” Kentėjimas veikia išminties gėriui. Išmintinga viduramžių taisyklė sako: “žiūrėk, kuo baigsis”, *respice finem*.

Ne viskas yra gera, bet “viskas išeina į gera mylintiems Dievą”.

Pagaliau kas sakys, kad mes turime žinoti visas Dievo priežastis? Kas sakys, kad į kiekvieną klausimą turi būti galima atsakyti? Ar gyvuliai supranta veterinarijos gydymą? Jobo knygos, pasaulio didžiausios blogio problemos tyrinėtojos, akivaizdi tiesa yra ta, kad mes paprastų paprasčiausiai nežinome, ką Dievas juo ketina. Kaip sunku išmokti pagrindinę pamoką — kad esame nežinantys! Nestebėtina, kad Sokratui buvo išburta, jog esąs išmintingiausias žmogus pasaulyje. Jis išsiaiškino, jog tai reikš, kad jis vienas nežinojo *neišmanęs* išminties, ir tai buvo žmogui tikroji išmintis.

Vaikas degančio pastato 10-jame aukšte negali matyti ugniagesių su savo tinklu gatvėje. Jie šaukia: “Šok! Mes tave pagausime! Pasitikėk mumis!” Vaikas priekaištauja: “Bet aš negaliu jūsų matyti”. Ugniagesys atsako: “Gerai, bet aš matau tave”. Mes esame tas vaikas, blogis yra kaip gaisras, mūsų nežinojimas — dūmai, Dievas — ugniagesys ir Kristus — tinklas. Jei pasitaiko situacijų, kur turime patikėti žmonėms savo gyvybę, tikėti tuo, ką girdime, bet nematome, tai protinga, jog turime pasitikėti Dievu, kurio nematome.

Dievas leido mums daug ką matyti. Jis Kristuje praskleidė uždangą į blogio problemą. Ten didžiausias blogis, ir dorinis, ir fizinis, didžiausia nuodėmė (dievažudybė) ir didžiausiais kentėjimas (nukryžiuojimas) apsidėiškė kaip jo išmintingas ir meilingas planas atnešti didžiausiam gėriui — pasaulio išganymui. Ten visų laikų didžiausia neteisybė darosi dalis to, ką šv. Paulius vadina “Dievo teisybe”. Meilė randa kelią. Meilė yra labai neapskaičiuojama. Bet mylinčiam turi būti pasitikima.

Proto požiūriu gali būti prikišama, kad logiškai prieštaringa tikėti Dievo visagalybė, Dievo meilę ir tikrą blogį: vienas iš trijų turi pasitraukti. Atsakytina, kad visagalybė negali reikšti prieštaravimo — sukurti

būtybes, turinčias tikrą, *laisvą* valią ir tuo pačiu padaryti jas negalinčias rinktis blogio; taip pat kad meilė nereiškia būtinybės šalinti kentėjimą. Dievas yra visagalis, bet jis dalijasi su mumis galia rinktis. Ar vėliau norėtume, kad būtų mus padaręs robotais? Dievas yra visa mylintis, bet meilė nėra garantija nuo kentėjimo (kaip kiekvienas mylintysis žino), tik nuo abejingumo.

Pagaliau blogiausias blogio problemos aspektas yra pragaras. Jėzus aiškiai mokė jo buvimą. Bažnyčia jį irgi tvirtina. Bet kaip galima tikėti mylintį Dievą, kuris meta savo maištingus vaikus į pragarą?

Viena, Dievas to *nedaro*. Mes patys renkamės pragarą. Niekas nėra metamas į pragarą prieš savo valią.

Antra, pragaras yra būtina laisvos valios pasekmė. Nutrink *laisvą* valią, ir po ja rasi pragarą. Jei kūrinys yra laisvas tarti *taip* arba *ne* Dievo siūlomam dvasiniam tuokimuisi ir jei Dievas yra džentelmenas, o ne prievartautojas, tai kūriniui galima tarti *ne* ir likti bergždziam. O tai pragaras ir yra. Iš savo pusės, laisva valia buvo sukurta Dievo meilės. Todėl pragaras yra Dievo meilės sukurtas!

Pragaras taip pat yra Dievo meilė kitu požiūriu. Pačios pragaros liepsnos gali būti, kaip sako kai kurie dideli šventieji ir mistikai, Dievo meilė, išgyvenama tų, kurie jos nekenčia. Pagalvokime apie išlepintą vaikpalaikį, kuris vien nori vaidytis su savo tėvais. Kai tėvai jį apkabina, toks vaikas tai jaučia kaip kankynę.

Niekas *nenori*, kad pragaras egzistotų. Niekas nenori, kad egzistotų blogis. Bet pragaras yra suamžintas blogis. Jeigu yra protiškai negarbinga todėl netikėti blogiu, kad jis nepatogus, tas pat sakytina apie pragarą. Tikrovė turi aštrių kampų. Mums reikia tikro žemėlapio po ją keliauti, ne migloto atrodymo. “Bet pragaras *atrodo* negalimas”. Toks atrodo ir Ausschwitzas.

Kalvarija taip pat.

Išvertė A. Tamošaitis, S.J.

MISIJONIERIUS ← TARP INDĖNŲ

PASIKALBĖJIMAS SU KUN. KAZIMIERU BĖKŠTA

ANTANAS SAULAITIS, S.J.

Kun. Kazimieras Bėkšta Amazonijos srietyje Brazilijoje dirba jau 40 metų. Jis yra salezietis misijonierius, gyvenęs tarp tukanų, janomanų ir kitų tautelių, išmokdamas jų kalbas, papročius, mitologiją. Jis paruošė kelių kalbų elementorius ir pasakojamos istorijos rinkinius; už dviejų metų tikisi, pasinaudodamas kompiuteriu, užbaigti stambius žodynus. Kun. Bėkšta, surinkęs daug garsinių įrašų ir filmų, indėnams tapo jų kultūrinio paveldo šaltiniu. Jis suorganizavo Manaus mieste indėnų muziejų, taip pat ten dėsto antropologiją, filologiją krikščioniškosios kultūros ir socialinių mokslų institute. Kun. Bėkšta gimęs Klaidėdoje 1924 m., o 1956 m. įšventintas kunigu. Jo 60 m. gimimo sukaktį paminėjo Lietuvos katalikų kalendorius - žinynas. Jo adresas: C.P. 616, 69000 Manaus - AM, Brasil.

Indėnais yra pavadintos tos gentys, kurias Kolumbas atrado šiame kontinente, nes jis, ieškodamas kelio į Indiją, manė, kad tai azijietiškos Indijos gyventojai. Pasakui buvo pastebėta, kad šis žemynas nėra Azijos dalis, bet tiems gyventojams taip ir nebuvo rasta geresnio pavadinimo. Tų genčių yra didelė daugybė, šešioliktaime šimtametyje jų buvo apie penki milijonai. Didelė jų dauguma išmirė, vieni buvo deportuoti arba paversti vergais, kiti buvo išžudyti, o dar kiti mirė, užsikrėtę baltaveidžių atneštomis ligomis. Juk indėnams net mūsų paprasčiausias persišaldymas, gripas, yra mirties pavojus. Tik maža senųjų gyventojų palikuonių dalelė sugebėjo pabėgti į aukštumas, į džungles. Dabar Brazilijoje esama apie du šimtai tūkstančių indėnų. Jie kalba savo genčių kalbomis. Dabar yra daugiau kaip du šimtai indėnų

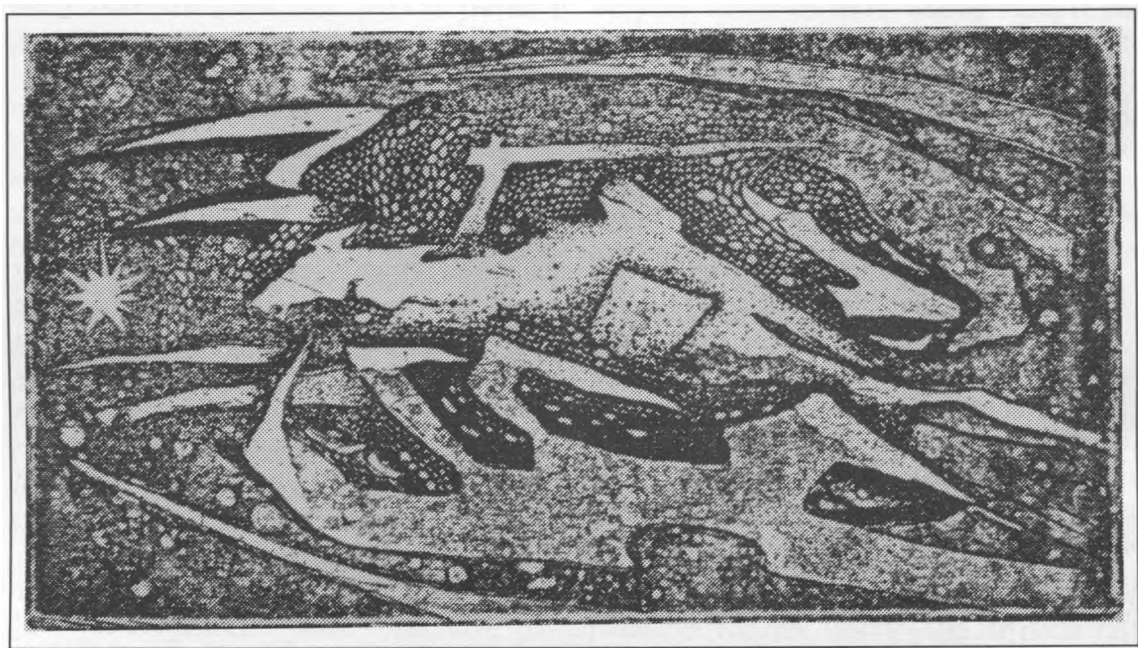
kalbų. Kiekviena gentis turi savo kalbą ir papročius, kuriais išsiskiria iš kitų. Tarp tų genčių dirba katalikai ir nekatalikai krikščionys misijonieriai. Garsiausieji misijonieriai nuo XVI šimtmečio iki dabar yra jėzuitai, pranciškonai, kapucinai, redemptoristai ir kiti. Praėjusio šimtmečio gale atvyko ir saleziečiai. Kun. Bėkštą paklausiau:

— *Kada Jūs atvykote į Braziliją?*

— Prieš 40 metų. Bet atvykdamas nieko apie tuos indėnus nežinojau. Kai mokiausi Klaidėdoje Vytauto Didžiojo gimnazijoje, geografijos pamokose buvau girdėjęs, kad Brazilijos indėnai nėra Šiaurės Amerikos indėnų giminaičiai. Dabar apie juos daugiau išmokau iš praktikos. Reikėjo išmokti ne tik portugalų kalbą, kuri yra oficiali Brazilijos kalba, bet reikėjo pramokti ir vietinių indėnų kalbų, nes jie portugaliskai beveik nemoka. Reikėjo nusipiešti anų tolimų pakraščių žemėlapius, nes mokyklose ar kitur vartojami žemėlapiai yra tik simboliški žemėlapiai: vingiuota mėlyna linija sako, kad ten yra kokia upė, bet negali pasitikėti, kad ji taip teka, kaip nupiešta. Prieš keletą metų iš 20 km aukščio, lėktuvui skrendant, buvo padarytos nuotraukos, kurios parodė, kad čia, netoli nuo Manaus, Amazonijos sostinės, esanti apie 600 km ilgumo upė, kurios joks žemėlapis neparodė.

— *Kur yra saleziečių misijos Brazilijoje?*

— Saleziečiai turi misijas Mato Grosso valstijoje ir Amazonijoje. Mane paskyrė į Amazoniją, į Rio Negro aukštupį, Brazilijos ir Kolombijos pasienyje, kur gyvena didesnė Brazilijos indėnų dalis. Turime keturias genčių grupes: Tukano, Karibe, Aruak ir

Laisvėjimo metai

G. Didelytk.

Maku. Tukano genčių grupėje yra 35 skirtingos kalbos, Aruak yra trys kalbos su gausiomis ir skirtingomis tarmėmis. Aruak indėnai turi sudėtingą tikybą, kuri pasireiškia vaisių pirmienų šventėmis, kur grojama slaptingomis fleitomis. Tų muzikos instrumentų moterys negali matyti. Jeigu pamatys, turi mirti. Aruak grupės indėnai yra nagingi, turi gražiai pintų krepšių, didelių keramikos dirbinių, o mirusiųjų prisiminimo šventėse iš medžio žievės pagamina kaukes. Jas užsidėdami, atvaizduoja miško dvasias, kurios liūdi po didelio vado mirties. Karib (arba karaibų) indėnų grupei priklauso yanonami gentys, kurios gyveno Brazilijos ir Venecuelos pasienyje. Jos neturi nei muzikos instrumentų, nei akmeninių kirvių, nei jokių vaistažolių. Jie kuria litaniško tipo giesmes, susidedančias iš dviejų poetiškų sakinių. Jas gieda šventėse, savo gynėjų - dvasių šaukdamiesi ar net ligonius gydymui. Pagaliau ketvirtoji genčių grupė yra vadinama Maku vardu. Tai yra kitų

svarbesnių indėnų baudžiauninkai: jie turi nemokamai dirbti, statyti kitiems indėnams gyvenamuosius namus, nukirsti džunglių medžius, kad ten galėtų įveisti plantacijas.

— *Ar jų kalbose yra mums negirdėtų garsų?*

— Taip, yra. Jie turi daug nosinių garsų, taip pat ir duslių, neskambių balsių.

— *Tai kaip jas parašote?*

— Reikia išrasti naujų ženklų, sudaryti naujus alfabetus. Tai nelengvas darbas. Juk žinome, kaip sunkiai kūrėsi ir mūsų lietuvių kalbos rašto ženklai nuo Mažvydo, Daukanto, Basanavičiaus, Jauniaus... Kiekvienas tobulino rašmenis, kol pagaliau po tiek metų turime šiandieninę rašybą. O indėnai tai dar tik pirmuosius žingsnius žengia savo raštams sukurti. Be rašto dingsta žodinė tautosaka ir visokios dvasinės vertybės.

— *Be abejo, pasitaiko ir kitokių sunkenybių?*

— Taip. Yra žmonių, kurie nori sunaikinti indėnų kalbas ar bent juos priversti,

kad kalbėtų portugališkai. Tai lygiai taip, kaip Sovietų Rusijoje, kur visos skirtingai kalbančios tautos turi oficialiai vartoti rusų kalbą. Taip pat ir Lietuvoje rusai liepė vartoti savo kalbos raides.

— *Bet turbūt ne tik indėnų kalbos yra persekiojamos?*

— Norėdami sucivilizuoti indėnus, naikina jų papročius, tikėjimą, visą jų kultūrą. Tai vadiname etnocidu. Bet kai pradeda naikinti ir žudyti indėnus, tai jau yra genocidas. Hitleris buvo pasiryžęs sunaikinti žydų tautą, o čia norima sunaikinti indėnus, juos laikant žemesnės rasės, o gal ir visai ne žmonėmis. Kitiems labiau rūpi žemės turtai, auksas ir kiti mineralai, kurių kaip tik yra daug indėnų apgyventose vietose, aukštupiuose ir kalnynų papėdėse.

— *O ką daro misijonieriai?*

— Vieni jiems neša civilizaciją tikybos vardan, bet kiti visai nesirūpina jų kultūros išsaugojimu ir nori jiems primesti europietišką kultūrą, niekindami jų indėniškus papročius. Bet popiežius liepia gerbti visas kultūras ir išreikšti Evangeliją tų kultūrų simboliais, kalbomis, muzika. Kartais net patys indėnai gėdinasi kalbėti sava kalba ir nori pasisavinti baltaodžių papročius. Bet ne visi baltaodžių papročiai yra geri. Dažnai tenka sutikti indėnų, perkančių brangius šilkinčius drabužius, brangias cigaretes, geriančių alkoholį. Taip jie nori būti panašūs į baltaodžius.

— *Tai turbūt dažnai jie praranda savo kultūrą, bet nepasisavina nė baltaveidžių kultūros?*

— Taip, jie išsigina savo tapatybės, niekur nepritampa, jaučiasi nelaimingi, visų užguiti. O jų papročiai dažnai net būna kilnesni negu mūsų. Didelėje pagarboje jie laiko savo tėvą, nes iš jo išmoko laimingai gyventi nejaukioje džiunglių aplinkoje. Jie labai gerbia visa, kas gyva. Net eidami kirsti medžio, tą medį atsiprašo, kad nori jam atimti gyvybę. Ir meškeriodamas indėnas jaučiasi labai nejaukiai, kad turi žuvis

žudyti. Tad bent savo magiškais formulėmis jis stengiasi apginti tuos gyvius ir jaučiasi kaip jų giminaitis, o ne išnaudo-tojas.

— *Tad atrodo, kad jie visai kitaip žiūri į mūsų pasaulį?*

— Tikrai. Jie gyvena visai kitokiame pasaulyje negu mes. Mūsų civilizacijoje tas laikomas vertingesniu, kas daugiau turi. Indėnas beveik jokių turtų neturi, išskyrus pastogę, drabužį ar kokį papuošalą, ginklą ar kokį instrumentą. To jam pakanka. O jeigu ko nors turi daugiau, vaisių, žuvų ar sumedžiotos mėsos, tai nuoširdžiai pasidalina su kitais. Tarp jų nėra nei turtingųjų, nei beturčių. Bet kai jie susiduria su mūsų civilizacija, jie mato turtuolius ir prieš juos jaučiasi kaip elgetos.

— *Ar bažnyčioje jie randa, kas juos supranta ir užjaučia?*

— Be abejo, ne visi vienaip tą supratimą parodo. Vieni juos norėtų išsaugoti, kaip muziejuje, po stiklu. Kiti sako, kad tol reikės misijonierių, kol bus indėnų. Kai jie bus atversti, misijonierius turėtų pasitraukti, kad patys indėnai galėtų gyventi pagal savo kultūros išraiškas savitu krikščioniško gyvenimo būdu. Kiti juos laiko amžinai pagalbos reikalingais, niekados nesubręstančiais... Bet dažnai yra taip, kad vakariečių kultūros atstovai sprendžia apie kitus pagal vakariečių kultūros sampratą. Panašiai kaip ir amerikietis visus vertina pagal amerikietišką mastabą, bet tokiu būdu jis ne visuomet yra teisus. Turėtume daugiau klausytis, kokie yra mūsų bendrakalbio reikalai ir rūpesčiai. Turime rūpintis jį geriau suprasti, o ne teisti. Tokiu būdu ir mes patys praturtėsime savo dvasia, ir kitus padarysime laimingus, nes jie žinotų, kad juos suprantame ir įvertiname. Tada indėnui neberekėtų beždžioniauti ir baltaveidžius imituoti. Juk mūsų visų idealas nėra amerikietis kapitalistas, o Jėzus Kristus, kuris atėjo gelbėti, o ne teisti; atėjo kitiems laimės atnešti, palengvindamas mūsų našta

ir nešdamas mūsų kryžių ant savo pečių.

— *Duokit koki nors jų skirtingų papročių pavyzdį.*

— Kai mes kam nors norime išreikšti pagarbą, tylėdami klausomės jo kalbos. Indėnas, klausydamas senesniojo kalbos, pakartoja paskutinį girdėto sakinio žodį. Tai ir pagarbą, ir paklusnumas tokiu būdu išreiškiamas. Kai indėnas ateina į bažnyčią, jam liepiama tylėti, klausant Dievo žodžio. O indėnas tylėdamas jaučiasi nemandagus ir net nepaklusnus.

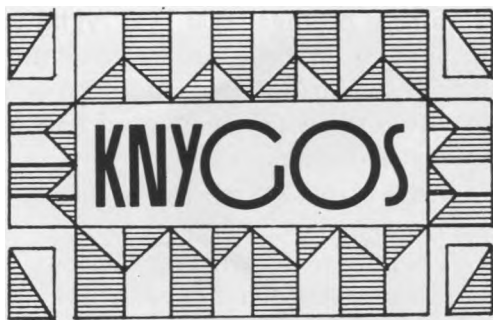
Mes dažnai nepasakome nė žodžio, jei ką nors sutinkame pakelėje. Indėnas jaučiasi užgautas, jei sutiktasis jo neužkalbina. Mūsų susirinkimuose dažnai atrodo, kad tas yra vadovas, kuris daugiausia kalba. Indėnų vadas yra tas, kuris, išklausęs visų nuomones, sugeba jas suderinti, padaryti santrauką ir tuo būdu visus patenkinti.

Tėvas duoda vaikui kokią pamokymą, bet jei vaikas nepaklauso ir kas nors negero jam atsitinka, tėvas jo nebaudžia, tik pasako: „Tu taip norėjai“. Tad vaikas ir negali verkti, nes nesusilaukia paguodos. Berniukas paprastai neverkia, nes turi išmokti pakelti skausmą, žinodamas, kad gyvenime bus dar daugiau ir didesnių sunkenybių negu vaikystėje.

Mes dažnai kokią žmonių grupę pasveikinam žodžiu arba rankos kilstelėjimu. Indėnui tai būtų išdidumo parodymas. Jis jaučia, kad turi asmeniškai pasveikinti kiekvieną, pradėdamas nuo seniausio, paskui pasveikina moteris ir pagaliau netekėjusias jaunuoles.

— *Tai atrodytų, kad misijonierius viena koja stovi savo gimtosios šalies kultūroje, o kita žengia į šių genčių kultūrą. Ar tai nėra sunku?*

— Juk ir Kristus, būdamas Dievas, pasidarė žmogumi. Būdamas Dievas, tuo pačiu metu buvo ir tų laikų žmogus, žydas. Šiandien kiekvienas kunigas, misijonierius, o net ir paprastas krikščionis yra lyg „sudabartintas Kristus“. Bet yra ir kita šių pas-

Kelios naujos knygos

A. R.

Knyga apie Europos priešistorę

Marija Gimbutas. „The Language of the Goddess“. Harper and Row Publishers, San Francisco, CA., 1989. 388 psl., kaina 49,95 dol.

Ši albuminio formato knyga yra ne tik meniškai graži, kurioje yra arti dviejų tūkstančių skulptūrų, freskų, vazų ir kitokių iliustracijų, bet ir gausus žinių šaltinis apie priešistorinę ir priešpatriarchalinę Europos gadinę. Įžanginis žodis — mokslininko Joseph Campbell. Puošnus knygos aplankas.

Šios knygos autorė — archeologė prof. dr. Marija Gimbutienė, Kalifornijos universiteto (UCLA) europinės archeologijos profesorė, muziejaus kuratorė ir daugelio mokslinių knygų autorė.

Pastaroji knyga paruošta spaudai tarp 1975–1985 metų. Knygą redagavo Joan Itan Sutherland, bet autorė dėkoja už talką įvairiems mokslininkams, skaičiusiems jos rankraštį, taip pat ir dr. Algirdui J. Greimui.

tangų vertė: juo daugiau suprantu indėnus, juo labiau pastebiu savo paties, lietuvių tautos dvasines ir kultūrines vertybes. Mes esame lietuviai, bet dažnai nepagalvojame, ką tai reiškia. Esame nesąmoningi. Kai atsisostojame kitų tautų akivaizdoje, jau daug sąmoningiau suprantame savo tautos kultūrą ir vertę.

Šioje knygoje autorė moksliškais argumentais įrodo, kad kitados egzistavo Dieve (ne Dievas). Įžangos žodyje J. Campbell reziumuoja: autorė iškelia taikią, harmoningą šešių tūkstančių metų laikotarpio erą, James Joyce vadintą chaotiška, reikalinga prisikėlimo; Dieve buvusi simbolis tarp gamtos ir žmonių gyvenimo.

Nagrinėdama Dievės buvimą, autorė mini ir lietuviškus legendarinius atributus: Aitvarą (135-136 psl.), Žemyną (147-159 psl.) ir kitus.

Knygai pačiame 1989 metų gale pasirodžius, per du mėnesius esą išparduota 50 tūkstančių egzempliorių. Didžiuojamės lietuve mokslininke ir linkime jai sėkmės.

Kaip gintaras prie marių

O tėvyne, Aisčių žeme...

Ežerų melsvi veidai.

Sodai obuolių saldainių.

Gintariniai

Tavo marių pakraščiai (8 psl.)

Poezijos knygos “Karaliai ir šventieji” autorė Elena Tumienė, Kalifornijos universiteto Fullertone profesorė, praėjusių metų gale padovanavo mūsų jaunimui ir visiems skaitytojams istorinę temą, bet poetine forma naują knygą: *Baladė*.

Baladė tai būtų eilėraštis, savo turiniu ir nuotaika artimas liaudies dainoms, nupasakojančioms koki svarbų įvykį. Tai lyg pasakojamoji daina, tarpinė tarp lyrinių dainų ir epo. Taip baladę aptaria Liet. enciklopedija. Baladiškos dainos būna daugiausia liaudies sukurtos, bet yra ir lietuvių literatūroje individualiai sukurtų baladžių, pvz., Maironio “Čičinskas”, “Jūratė ir Kastytis”, Aisčio “Karaliaus šuo” ir kitos panašios.

Dr. Elena Tumienė, literatūros profesorė, gerai pažįsta šio žanro struktūrą ir formą. Ši jos Baladė sukurta meistriškai ir su nuoširdžiu jausmu. Jos apimtis gana plati temomis, turiniu. Trumpais atskirais poetiniais brūkštelėjimais čia suminima mūsų tėvynės grožis, ypač pajūris; dainiai, žniai, vaidilos; užkliudoma tragiški, nors ir garbingi, mūsų istorijos įvykiai: Mindaugo karūna, jo ir sūnų nužudymas, nes tauta dar stokojo susipratimo, vienybės; Gediminas, Birutė-vaidilutė ir kunigaikštienė; bajorai,

baudžiava; Jūratės-Kastyčio pasaka; knygnešiai, Vilnius, ešelonai... Tai lyg visa mūsų tautos istorija, poetės plunksna lengvai iškelta, skaitytojui praskrendanti lyg pūkiniu debesėliu... Jauniems skaitytojams iškiltų daug klausimų, į kuriuos tėvai ar mokytojai galėtų plačiau atsakyti.

Kaip gintaras prie savų marių

Švieti it rytmečio žara,

Kai broliai taikiai žemę aria

Ir kelias darban su aušra (32 psl.).

Toks pabaigoje posmelis prileidžia šviesią Lietuvos ateitį, jei du lietuviai, svetimiams nekludant, taikiai žemę ars...

Kalba taisyklinga, sklandi, eiliavimas klasikinis; baladiškų posmų lengvumas, muzikalumas patraukia skaitytoją net garsiai perskaityti visus knygelės posmus.

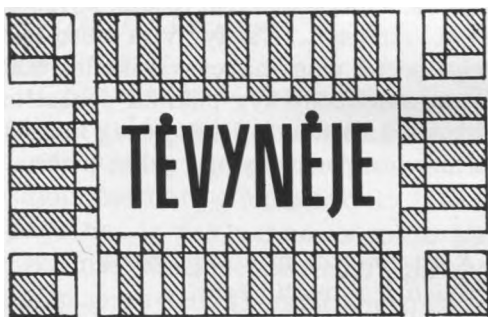
Knygos vertę labai padidina dail. Ados Korsakaitės-Sutkuvienės puikios iliustracijos. Knyga tampa gražia ir vertinga dovana kiekvienam.

Elena Tumienė. “Gintaro šalies baladė”. Išleido JAV LB Švietimo taryba 1989 m. Gaunama: 5620 S. Claremont Avė., Chicago, IL 60636, taip pat pas platintojus.

Atsiųsta paminėti

SIDABRO LIETUS. Įvairių tautų pasakos, parinktos ir parengtos Vlado Civinsko. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1990 m. Čikagoje. Fondo adresas: 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Tai labai elegantiškai išleista albuminio formato knyga, puikiai iliustruota dail. Romo Viesulo. Knygos apipavidalinimas — Vytauto O. Virkau. Iš viso knygoje yra 16 įvairių Europos, Azijos, Afrikos tautų pasakų. Dvi pasakas išvertė Jurgis Blekaitis, o visas kitas — Vladas Civinskas. Knygos kaina — 20 dol. Kaip jau minėjome, tai yra tikrai puikus, puošnus, elegantiškas leidinys, tik reikėjo uoliau perskaityti korektūrą, nes yra viena kita klaidelė.

Nijolė Sadūnaitė. GEROJO DIEVO GLOBOJE. Įdomūs prisiminimai iš tardymų, kalėjimų, lagerių. Išleido “Ateitis” 1989 m. Čikagoje. Lei-

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

KAUNE ATSTATYTAS PAMINKLAS “ŽUVUSIEMS UŽ LIETUVOS LAISVĘ”

Kai 1921 metų spalio mėnesį po Kauno karo muziejaus beržais buvo atidengiamas paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę, jį šventino ir žodį tarė prelatas Jonas Mačiulis-Maironis. Literatūros muziejaus fonduose išliko jo kalbos juodraštis. Tada poetas kalbėjo apie tautos praeitį, bet sykiu ir apie jos ateitį. Apie buvusias, bet sykiu ir būsimas kančias, apie skriaudas, netektį ir tremtį. Jo pasakytos mintys aktualios ir šiandien. Jis sakė: “Toje vietoje, kur 7 metai atgal taip skaudžiai jautėsi svetima rusų caro sauvalė, kur mes, lietuviai, jautėmės vos pakenčiamais įniamiais, priversti slėpti savo nedrąsias svajones tolimoje ateityje apie Tėvynės laisvę. Šiandieną jaunas mūsų Tėvynės prezidentas atidengia akmens pamin-

klą, ant kurio iškalta: žuvusiems už Tėvynę. Kas prieš 7 metus buvo persekiojama— dabar viešai pagerbiama. Žuvusiems už Tėvynę ne tik kruvinoje kovoje karo laukuose, bet irgi žuvusiems anuomet tolimuose Sibiro laukuose ir sveikatą prieš laiką išseikvojusiems: naktimis ankštuose kambariuose su plunksna rankose už Tėvynę. Žuvusiems už Tėvynę, tai yra tiems, kurie ant savo pečių išnešė skęstančią motiną Tėvynę iš mirties pavojaus ir patys žuvo”.

Šiandien paminklas daugiau kaip po 40-ties metų vėl iškilo po Kauno muziejaus beržais. Jis toks pat, kokį 1921-aisiais metais buvo sukūręs dailininkas Juozas Zikaras, — piramidė, sukrauta iš Lietuvos laukų akmenų. Viršuje kryžius — saulutė, kiek žemiau — skydas ir kalavijas. Apačioje — klūpanti lietuvaitė, dedanti gėles ant kapo, ir užrašas: “Žuvusiems už Lietuvos laisvę 1921”.

Pokario metais iš senojo paminklo neliko akmens ant akmens. Net ir sarkofagas su nežinomo kareivio palaikais buvo išgabentas ir dingęs. Praėjusiais metais Lietuva akmens piramidę ėmė statyti iš naujo. Iš senų nuotraukų, iš skeveldrų, iš to kas liko tautos atmintyje.

— Stengėmės, kad paminklas būtų tikras ne tik savo forma, bet ir dvasia, - pasakojo paminklo atstatymo komiteto pirmininkas, Kauno menininkų namų direktorius Algimantas Norvilas. - Akmenys jam vėl surinkti iš tų vietų, kur vyko kovos už Lietuvos nepriklausomybę. Tuos akmenis iš Radviliškio, Kėdainių, iš kitų Lietuvos laukų vežė, registravo,

dyklos adresas: 4036 W. 91st Pl., Oak Lawn, IL 60453.

Į LAISVĘ. Nr. 107 (144). Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Redaguoja J. Baužys, 9124 Sandpiper Ct., Orland Park, IL 60462. Administratorius J. Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305. Leidžia Lietuvių fronto bičiuliai. Metinė prenumerata: JAV, Kanadoje ir Australijoje — 10 JAV dol., Europoje ir P. Amerikoje — 7 dol.

NAUJOJI VILTIS. Nr. 22. Politikos ir kultūros žurnalas. Leidžia Studentų tautininkų korporacija “Neo-Lithuania” ir Amerikos lietuvių tautinė

sąjunga. Redaguoja Vytautas Abraitis, P.O. Box 351071 Palm Coast, FL 32035. Administracija: 1005 Sherwood Rd., La Grange Park, IL 60525.

ŠVIETIMO GAIRĖS. Nr. 45. Lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Leidžia JAV LB Švietimo taryba. Redaktorius ir administratorius — Juozas Plačas, 3206 W. 65th Pl., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 5 dol. Išeina 3 kartus per metus.

LITUANUS. Vol. 36 No.1. Šį numerį redagavo Antanas V. Dundzila. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy Street, Chicago, IL 60629-2913

fotografavo savanoriai - seni ir jauni, dideli ir maži. Piramidės viduje yra įmūryta kapsulė, kurioje surašyta paminklo atstatymo istorija, žmonės prisidėję jį atstatant. Ačiū už šį šventą darbą kiekvienam, ačiū visai Lietuvai. Taigi paminklas toks pat, kaip ir prieš 69-erius metus.

Paminklą žuvusiems už Lietuvos laisvę pašventinęs Jo Eminencija kardinolas Vincentas Sladkevičius pasakė: “Kodėl savo nepriklausomybės paminklą pastatėme iš akmens? Todėl, kad akmuo turi svorį. Todėl, kad vėjas akmens nepakels, nenuneš jo į kitą vietą. Netgi vandens srovei jis nepasiduos. Akmuo nugula toje vietoje, kurioje jis padėtas ir nedingsta žiemą ir vasarą, rudenį ir pavasarį. Todėl jis taip tinka simbolizuoti mūsų tautą, jos jėgą ir likimą.

Tačiau šis paminklas ne tik iš akmens. Jis iš mūsų geranoriškumo, iš meilės savo tautai. Nes tik meilė sugeba sujungti, o neapykanta išskirti ir išdraskyti. Saugokimės neapykantos. Saugokimės žodžių, kurie irgi turi savo svorį, kurie kaip akmuo gali ir paminklu tapti, ir žmogų sužeisti...”

Garbė atidengti paminklą žuvusiems už Lietuvos laisvę suteikta vienam pirmųjų aviacijos savanorių, Lietuvos karo invalidų sąjungos pirmininkui Simonui Stanevičiui. (Tiesa).

ATKURIAMAS KATALIKŲ MOKSLO ŽIDINYS

Vilniaus universiteto centriniuose rūmuose įvyko Lietuvos Katalikų mokslininkų konferencija. Ją maldos žodžiais pradėjo Vilniaus arkivyskupas Julijonas Steponavičius. Konferencijos dalyvius pasveikino Vilniaus universiteto rektorius akademikas Jonas Kubilius. Buvo apžvelgta Lietuvių katalikų mokslo akademijos veikla, aptartos katalikiškos minties ugdymo problemos.

1922 metais įkurta Lietuvių katalikų mokslo akademija telkė katalikus mokslininkus, rėmė juos konkrečioje veikloje, plėtojo katalikišką mintį ir darbus tautiniame moksle, kvietė įvairiose srityse dirbančius mokslininkus laikytis katalikiškos moralės principų, už savo mokslo srities išvelgti universalią pasaulio dėsnių harmoniją. Po karo Lietuvių katalikų mokslo akademija tęsė savo veiklą užsienyje židinių principu: ten, kur gyvena ir dirba bent penki akademijos nariai, įkuriamas židinys. Šiuo metu

jų jau yra įvairiausiose pasaulio šalyse. Lietuvių katalikų mokslo akademijos židinys dabar susikūrė ir Lietuvoje. Numatyta 1991 metais surengti Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimą, atkurti akademijos veiklą Lietuvoje. (Tiesa)

RAINIŲ KANKINIAMS ATMINTI

Netoli Telšių, kur nenumaldomą skausmą dieną ir naktį ošia krauju laistyti Rainių miškelio medžiai, ant gražios kalvos iškils paminklas žemaičių kankiniams, 1941 metų birželio mėnesį čia stalinistų sadistiškai nužudytiems. Darbai jau pradėti.

Po plataus svarstymo, aptarus įvairius pasiūlymus, nutarta čia statyti koplyčią, kurią Rainių kankiniams tuojau po tragedijos buvo suprojektavęs architektas Jonas Virakas, neseniai visiems laikams su mumis atsisveikinęs. Tai kryžiaus plano mūro ir gelžbetonio pastatas su aukštu bokštu centre. Šį projektą, laimėjusį 1942 metais pirmą vietą, jau pradėta įgyvendinti Telšių kapinėse. Po karo Jonas Virakas buvo nuteistas, kalėjo Vorkutoje. Architekto žmonai pavyko išsaugoti koplyčios eskizus, pagal kuriuos rajono vyriausias architektas Algirdas Žebrauskas paruošė architektūrinį projektą. Padedant Miestų statybos projektavimo instituto specialistams, atlikti sudėtingesni konstrukciniai apskaičiavimai. Skulptūras šiai koplyčiai sukurs klaipėdietis skulptorius Remigijus Midvikis. Interno dekorą apsiėmė padaryti vilniečiai: Algis Dovydenas — vitražus, Antanas Kmieliauskas — freskas. (Tiesa)

KARDINOLAS VINCENTAS SLADKEVIČIUS PRIĖMĖ JAV KONGRESMANUS

JAV kongresmanai susipažino su Vilniumi ir Kaunu, susitiko su Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio vadovais, Sąjūdžio deputatais išrinktais į Lietuvos TSR Aukščiausiąją Tarybą. Jie buvo priimti kardinolo Vincento Sladkevičiaus.

Kongresmanams didžiausią įspūdį padarė pasirinktas konstruktyvus lietuvių tautos kelias į demokratiją, pasiryžimas taikiu keliu siekti nepriklausomybės. Rinkimai Lietuvoje, kongresmano Kristoferio Kokso nuomone, buvo tarsi referendumas dėl nepriklausomybės, labai aiškiai išreiškęs visos tautos valią. (Tiesa)

SEPTYNIŲ RUBLIŲ PENSIA

Šių metų vasario 26-ąją dieną sukako 105 metai nuo antrojo Lietuvos prezidento Aleksandro Stulginskio gimimo.

Aleksandras Stulginskis buvo aktyvus krikščionių demokratų partijos veikėjas, 1917-1920 metų Lietuvos Tarybos narys. Per keletą mėnesių jis pakeičia vidaus reikalų, žemės ūkio ir valstybės turtų ministrų portfelius. Buvo Lietuvos seimo atstovas ir pirmininkas. Nuo 1920 iki 1926 metų — pradžioje einantis Respublikos prezidento pareigas, o vėliau prezidentas. Stulginskiui prezidentaujant, Lietuva buvo priimta į Tautų Sąjungą, įvykdytos žemės ir pinigų reformos, atidarytas universitetas, kitos aukštosios mokyklos, išleisti pagrindiniai įstatymai.

1941-ųjų birželio 14 dieną žmonės matė, kaip šautuvais ir kulkosvaidžiu ginkluotų civilių bei kareivių lydimos, buvo vežamos Stulginskio ir gydytojo Parčiausko šeimos. Stulginskiai buvo perskirti. Vyrai teko kalėti vienoje Vladimiro kalėjimo kameroje su buvusiu Lietuvos užsienio reikalų ministru J. Urbšiu, kitais nepriklausomos Lietuvos ministrais ir aukštais valdininkais.

A. Stulginskis kalėjęs, kirtęs miškus, mėžęs tvartus, dirbęs žemės darbus, vėl susitikęs su žmona, gyvas sugrįžo į Lietuvą. Valstietiškas, iš kartos į kartą paveldėtas darbštumas, gelbėjo nuo žūties.

A. Stulginskis augino retas daržoves, ypač baklažanus. Pas jį atvažiuodavo sodininkai ir daržininkai iš visos Lietuvos pasitarti. Žinių niekam negailėjęs.

Grįžus iš stalininių konclagerių, Stulginskiams sunku buvo apsigyventi Kaune. Čia ne sykį jiems padėjęs Justas Paleckis. Jie pradžioje išsinuomojo kambarėlį. Vėliau, JAV gyvenančios dukros remiami, įsigijo kooperatinį butą Taikos gatvėje.

Sulaukęs 74 metų amžiaus, A. Stulginskis išėjo į poilsį. Jam buvo paskirta... 7 rublių pensija. Niekada jis tuo nesiskųsdavo. Nelaisvės metus prisimindavo juokaudamas. Patiems artimiausiems bendradarbiams kartą užsiminė, jog norįs būti palaidotas bažnyčios palaimintas ir kad būtų trispalvė, nepriklausomos Lietuvos vėliava.

Priglaudė A. Stulginskį Panemunės kapinių žemė. Šalia duobės stovėjo kunigas ir negausus

atlydėjusių būrelis. Ne vienas baugiai dairėsi į šalis. Trispalvė uždengti karsto niekas nedrįso. Žmogų, tik sukusį filmą apie laidotuves, ilgai persekiojo.

Aleksandras Stulginskis, tik vienas iš trijų buvusių Lietuvos respublikos prezidentų, palaidotas tėvų žemėje. (Tiesa)

MIRĖ LIETUVOS POETĖ JANINA DEGUTYTĖ

Vėjuotą, lietingą, neįprastai šiltą vasario 8 d. mirė poetė Janina Degutytė. Mirė po ilgos ir sunkios ligos, eidama šešiasdešimt antruosius metus. Prieš dvidešimt šešerius metus ji rašė:

Tu - mažutė, tu telpi visa

Į Čiurlionio karalių delnus...

Tu - riekelė duonos kasdieninės

Ant pasaulio vaišių pilno stalo...

Nereikėjo jai nei pabusti, nei keltis, nei atgimti - gimtoji žemė ir kalba gimtoji buvo jos širdy, toji šventa meilė vedžiojo jos plunksną. Janina Degutytė išliks lyg Antigonė, tamsią naktį slapčiomis apraudanti savo žuvusius brolius, velėjanti ežere jų kruvinus marškinius ir sustingstanti ant balto kranto pušimi. Laikas ją vertė kalbėti su kauke lyg graikų teatre.

Gimusi ir užaugusi Kauno priemiestyje, Šančiuose, darbininkų ir amatininkų aplinkoje, anksti netekusi artimųjų žmonių, dar beveik vaikas niūriam pokary ji pati pelnė sau duoną. Liga nuo šešiolikos metų paženklino ją mirtimi, ir visas jos tolimesnis gyvenimas, kai ilgas dešimtmečius ji beveik kasdien balansavo tarp gyvenimo ir nebūties, buvo lyg stebuklas.

Visus, kurie kiek arčiau pažino Janiną Degutytę, stulbino šios švelnios moters tvirtybė, vidinė jėga. Likimas jai uždėjo kankinės vainiką lyg šventajai, o ji tryško gyvybės džiaugsmu, meile vaikams, muzikai, mezinio raštams, kambario kaktusams, erškėčiui, paparčiui ir laukų platybių kiekvienai žolelei, visam Dievo pasauliui.

Janinos Degutytės dramatiška šviesi poezija, populiari Lietuvoje ir išeivijoje, išlieka kaip dovana tėvynei, kaip žmogaus sielos nemirtingumas. Iškeliavusiai į prieblandų sodus, norėtusi paklausti jos pačios žodžiais:

*Ką suradai anapus? Ar balta ramybė
prigludo tau prie rankų
kaip šilta avytė!*

Ar atmintis

aštrių agrastų krūmų

nejdreskia tavęs,

kai eini pro šalį!

Jau baigiasi naktis.

Pavasario obelis

laukia tavęs kaip baltas angelas

žiedlapiais nubarstęs

tavo lengvas pėdas.

Tu išeini. Šešėlis tavo

šviesus

kaip mėnesienos palytėjimas.

(Tiesa)

PAVASARIS BELDŽIASI Į DURIS

Lietuvoje pradėjo vegetuoti žiemkenčiai, vasario pirmąjį dešimtadienį pražydo žibuoklės, subrinko vaiskrūmių pumpurai, žydėjo lazdynai, nors pastarieji pražysta tik kovo pabaigoje arba balandžio pradžioje. Sausio antroje pusėje Minijos, Jūros, Ventos, Bartuvos upių vanduo pakilo 220-280 cm. Visą mėnesį buvo apsemtas kelio ruožas tarp Šilutės ir Rusnės. Tai pirmas toks atvejis per pastaruosius penkiolika metų.

Nei sausis, nei vasaris nepanoro pasipuošti žiemos rūbais. Šalčiausia buvo sausio pradžioje. Vėliau orai atšilo, dienomis būdavo 6-9 laipsniai šilumos. Vasario 6-9 dienomis oro temperatūra šoktelėjo iki 8-12 laipsnių (Celsijaus) šilumos. Tai savotiškas Lietuvos rekordas. Tokių šiltų dienų vasario mėnesį per pastaruosius 200 metų nebuvo. (Tiesa)

MUZIEJUS ATGAVO SAVO SENĄJĮ VARDĄ

Į laisvėjančią Lietuvą sugrįžta senosios mūsų relikvijos. Vienas toks reikšmingas aktas - po pusės amžiaus sugrąžintas Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus pavadinimas.

Ta proga muziejininkai kauniečius ir miesto svečius pakvietė į pirmąją šių metų parodą. Atidaryta paroda pasakoja apie Lietuvos Respublikos kariuomenės kūrimąsi, jos kovas dėl nepriklausomybės 1918-1920 metais. Žiūrovų

dėmesį patraukia pirmąsyk pokario metais rodomi mūsų kariuomenės vadų portretai, pulkų vėliavos, atsišaukimai ir dokumentai, Lietuvos savanorių uniformos, lengvi ginklai, karo trofėjai.

Ši paroda - tik nedidelė įžanga į busimąją pastovią parodą. Muziejaus pagrindiniuose fonduose per 180 tūkstančių vienetų, viena turtingiausia ginklų kolekcija šalyje. Muziejui atgavus senąjį pavadinimą, iš pagrindų keisis ir jo darbo turinys. Ateityje parodos muziejuje pasakos apie Lietuvos valstybę nuo seniausių laikų, mūsų tautos kovas už laisvę ir nepriklausomybę.

(Tiesa)

ATKURTOS MEMORIALINĖS LENTOS

Vasario 13 dieną Alytuje prie tilto per Nemuną iškilmingai atidengtos memorialinės lentos, buvusios Lietuvos Respublikos karininko Antano Juozapavičiaus atminimui įamžinti.

Vadovaudamas pirmajam pėstininkų pulkui, A. Juozapavičius žuvo čia prieš 71 metus kovose už Lietuvos nepriklausomybę. Memorialinės lentos atkurtos pagal išlikusius skulptoriaus Juozo Zikaro modelius.

Karininko atminimas pagerbtas prie jo kapo, aukotos šv. mišios Alytaus antrosios parapijos bažnyčioje. (Tiesa)

♦♦♦ Ilgiausiais vieno žodžio vardais, turinčiais po 16 raidžių, vadinami du Lietuvos kaimai - Baltramiejiškiai (Tauragės raj.), Skirsnemuniškiai (Jurbarko raj.)

♦♦♦ Giliausias duburyš yra šiauriau Aukštadvario - Kalvų miške. (Trakų raj.) Manoma, kad šią taisyklingą 40 metrų gylio 150 metrų skersmens "velnio duobę" su 40-50 laipsnių statumo šlaitais išmušė nuo tirpstančio ledyno briaunos kritęs krioklys.

♦♦♦ Didžiausias gintaro gabalas — "Saulės akmuo". Jis sveria 3698 gramų ir yra 210 x 190 x 150 mm dydžio. Nuo 1969 metų birželio "Saulės akmuo" saugomas Palangos gintaro muziejuje.

♦♦♦ Giliausias žemės įšalimas — 1,5 metro buvo 1968-1969 metų žiemą Lazdijuose. Manoma, kad jis galėjo būti dar didesnis, bet meteorologijos stotyse naudojami prietaisai įšalimą matuoja tik iki 1,5 metro.

♦♦♦ Seniausia tvirtovė Lietuvoje statyta akmens amžiuje, apie 2800 m. prieš Kristų. Ji yra Krefuono ežero lagūnoje (Švenčionių raj.).

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Prielinksnių vartojimas

Prielinksnis yra nekaitoma kalbos dalis, kuri paprastai eina su linksniu ir rodo linksniuojamo žodžio ryšį su kitais žodžiais. Prielinksniai mums padeda nustatyti įvairius ryšius ar santykius, pavyzdžiui, tarp dviejų objektų *knyga ir stalas: knyga ant stato, palei stalą, po stalu, prie stalo, šiapus stalo, už stalo* ir t.t.

Lietuvių kalboje prielinksniai yra vartojami su kilmininku, galininku ir įnagininku (labai retai su naudininku). Jie niekad nevartojami su vardininku, vietininku ir šauksmininku. Tiesa, kartais yra pasakoma: *Ten buvo apie tūkstantis žmonių; Pravažiavo apie šimtas automobilių* ir pan. Čia žodis *apie*, vartojamas su vardininku, nėra prielinksnis, o tikslinamoji dalelytė. Minėtuose sakiniuose galima vartoti ir galininką: *Ten buvo apie tūkstantį žmonių; Pravažiavo apie šimtą automobilių*.

Prielinksniai paprastai būna prieš linksnį, bet vienas kitas yra vartojamas ir po linksnio, užtat jie vadinami *polinksniais*. Dažniausiai vartojamas toks polinksnis yra *dėka*. Jis visuomet turi būti po linksnio. Vartoti jį prieš linksnį būtų klaida. Pavyzdžiui, būtų klaida sakyti: *Jis išlaikė egzaminus dėka savo darbštumo*. Reikėtų sakyti: *Jis išlaikė egzaminus savo darbštumo dėka*. Tačiau yra keli tokie polinksniai, kurie gali būti ir prielinksniai, t.y. jie gali būti vartojami po linksnio arba prieš linksnį. Tokie polinksniai ar prielinksniai yra: *dėl, dėlei, link, vietoj*. Pvz.: *Ėjau miesto link* arba *Ėjau link miesto. Aš tai padariau tavęs dėlei* arba: *Aš tai padariau dėlei (dėl) tavęs. Tu ten nueik jo vietoj* arba: *Tu ten nueik vietoj jo*.

Daugiausia prielinksnių vartojama su kilmininku: *ant, arti, be, dėka, dėl, iš, iki, ligi, nuo, prie, šalia, tarp, virš* ir kt. Su galininku vartojami prielinksniai: *apie, aplink, į, pagal, pas, paskui, per, prieš, pro* ir kt. Su įnagininku vartojami tik šie prielinksniai: *su, sulig, ties*. Kartais su naudininku vartojami prielinksniai *iki, ligi, po: iki penktai valandai, ligi vakarui, po rudenii*. Vis dėlto bendrinėje kalboje čia dažniau vartojamas kilmininkas: *iki penktos valandos, ligi vakaro, po rudens*. Prielinknis *ui* vartojamas ir su kilmininku (*už miesto*), ir su galininku (*už tavo pastangas*). Prielinknis *po* vartojamas ir su kilmininku (*po pietų*), ir su galininku (*po miestą*), ir su įnagininku (*po stalu*), o kartais ir su naudininku (*po senovei*).

Prielinksnių vartojimo klaidos

Dar kai kurie vis tebevartoja svetimą nevertotiną prielinksnį *apart*. Jis per lenkus į mūsų kalbą yra atėjęs iš prancūzų kalbos — *à part*. Jį turime keisti lietuvišku prielinksniu *be*, pvz.: *Apart (=Be) lietuvių ten daugiau niekas nedalyvavo*.

Mūsų kasdieninėje kalboje pasitaiko ir tokių nevertotinų prielinksnių, kurie yra vertiniai iš kitų kalbų, ypač rusų, pvz.: *ačiū, atgal, laike*. Vietoj jų mes turime vartoti savus prielinksnius. Pvz.: *Ačiū mano geram mokytojui aš gerokai pramokau prancūzų kalbos (= Savo gero mokytojo dėka aš gerokai pramokau prancūzų kalbos)*. *Treji metai atgal (= Prieš trejus metus) buvau užsienyje. Laike paskaitos (= Per paskaitą) jis visą laiką snaudė*.

Tarmėse kartais vienas ar kitas prielinksnis vartojamas ne su tuo linksniu. Pavyzdžiui, kai kur Žemaitijoje prielinksnis *pas* klaidingai vartojamas su kilmininku: *Ateik pas mūsų (= pas mus)*. *Nuvykome pas kaimynų (- pas kaimynus)*.

- Lietuvoje 1990 m. lapkričio 5-11 d. įvyks religinis suvažiavimas — sinoikija, kuriame dalyvaus ir išeivijos lietuvių vyskupas P. Baltakis, O.F.M.

- JAV vyskupų konferencija įvyks 1990 m. lapkričio 12-15 d. Vašingtone. Dalyvaus ir išeivijos lietuvių vysk. P. Baltakis, O.F.M.

Video telefonas

Maža suomių bendrovė Vistacom Industries, Inc., sako, kad ji esanti pirmoji, pagaminusi stalinio tipo video telefoną viename aparate, kuris yra 15 3/4 colio platumo, 8 1/2 colio aukštumo ir 11 1/2 colio gilumo. Sveria 11 svarų ir veikia prie 110 arba 264 voltų.

Video dalis susideda iš 6 colių spalvoto ekrano ir spalvotos video kameros, turinčios 8 mm lęšį. Garso dalis susideda iš telefono ragelio garsiakalbio, telefono "pad" ir keleto kitų funkcijų, kaip video kameros išjungiklio ir pan.

Tokius telefonus daugiausia naudos bendrovės, turinčios savo šakas kituose miestuose. Bendrovių vedėjai, projektų vykdytojai ir kiti svarbūs asmenys turės galimybę vesti video konferencijas, neapleisdami savo nuolatinės raštinės.

Bendrovė video telefonų gamybą pradėjo 1989 metų gale. Pirmoji siunta jau pasiekė JAV. Aparatus daugiausia įsigis bendrovės, nes jie brangiai kainuoja — apie 16.500 dolerių.

Kompiuteris pasako, ko žiūrėti televizijoje

Metaview bendrovė, esanti San Francisco mieste, Kalifornijoje, pagamino asmeninio kompiuterio dydžio aparatą "Smart TV", kuris užrašuos savininko mėgstamas televizijos programas. O kaip aparatas žino, ką pasirinkti, kas savininkui patinka? Visai paprastai.

Žmogui perkant šį aparatą, Metaview bendrovės tarnautojai jį apklausinėja, surašydami visus jo pomėgius, kuo domisi: sportu, dramomis, komedijomis, romantišku gyvenimu ir

t.t. Visi šie duomenys ir visos savaitės televizijos programos įdedama į kompiuterį. Sistema veikia taip: televizorius prijungiamas prie aparato, o aparatas prie kompiuterio. Savaitės pradžioje aparatas paklausia kompiuterio, ką rekorduoti. Kompiuteris, patikrinęs aparato savininko pomėgius, pasako aparatui, kokias programas per savaitę turi užrašuoti. Iš viso galima užrašuoti 186 valandas įvairių programų.

Aparato savininkas sau patogiu laiku, atsisėdęs minkštoje kėdėje ir pasiėmęs į rankas tolumo televizijos valdymo prietaisą, užsisuka televizorių, kur ekrane tuojau pat pasirodo surašyti visų užrašytų programų pavadinimai. Pasirinkęs sau mėgstamiausią programą, gali be jokio vargo žiūrėti.

Tokios sistemos įrengimas dabar kainuoja apie 6000 dolerių. Žinoma, ateityje ši sistema bus pigesnė ir prieinamesnė kiekvienam žmogui.

Naujas saksofonas

Japonų Casio bendrovė suprojektavo ir pagamino elektroninį saksofoną. Jį pavadino DS-100. Saksofonas įdomus tuo, kad neturi mechaninio virpiklio, bet garsas išduodamas skaitmeniniu (digital) būdu. Garsumas kontroliuojamas pūtimo stiprumu. Saksofonas turi įmontuotą nedidelį garsiakalbį. Galima instrumentą prijungti prie galingesnio garsiakalbio, arba įsijungti ausinius garsintuvus. Tada, niekam netrukdam, galima praktikuotis.

Manoma, kad šis naujasis saksofonas pasirodys rinkoje 1990 metų balandžio mėnesį. Jo kaina — apie 200 dolerių.

Japonų kalba amerikiečiams

Massachusetts Institute of Technology (MIT) prieš metus įsteigė japonų techninės kalbos kursus. Kursai skirti elektros inžinieriams ir kompiuterių mokslininkams. Šių kursų programa palengvins amerikiečiams inžinieriams skaityti japonų techninę literatūrą ir vesti prekybą su japonų firmomis.

Asmuo, norįs patekti į šiuos kursus, turi būti studijavęs universitete japonų kalbą bent trejus metus. Skaičius normuotas — tik 20 studentų. Kursas tęsiasi aštuonias savaites. Kaina 3000 dolerių.

Suvalkietis ir žemaitis

Mato žemaitis, kad suvalkietis kažką kramto, tad jį klausia:

- Ką tu ten kramtai?
- Obuolio sėklas.
- Tai dėl ko tu jas kramtai?
- Tai padeda protui.
- Tai ir man duok.
- Aha, duok...Pirk!
- Tai kiek nori?
- Litą už tris sėklas.

Žemaitis jam paduoda litą ir, paėmęs tris sėklas, pradeda kramtyti.

— Kokios jos neskanios, — susiraukęs sako žemaitis. — Ir kam aš jas pirkau? Juk už litą aš galėjau nusipirkti visą kilogramą obuolių.

— Na, matai! Ar aš tau nesakiau, kad jos padeda protui? Vos tik šiek tiek pakramtei, tuoj pradėjai protauti...

— Ak, teta Stase, kaip gerai, kad jūs atvažiavote! — šaukia Alytė.

— Tikrai?

— Taip, tikrai! Vakar tėtė sakė: “Mums tik tos Stasės betruksta!”

— Ko tu ieškai? — klausia mama penkiametį Audriuką.

— Nieko.

— Jeigu nieko, tai ieškok anoje dėžutėje

— ten šį rytą dar buvo saldinių.

Mažoji Dalytė verkdamas atbėga pas mamą.

— Kas atsitiko, Dalytė?

— Tėtė plaktuku pataikė sau į pirštą.

— Tai tu dėl ko verki?

— Kad susijuokiau...

Tėvas peržiūri sūnaus mokyklinį dienyną.

— Gaila, kad nerašo pažymių už drąsą, — sako tėvas, — už tai, kad ryžaisi parodyti su tokiais pažymiais savo dienyną, aš tau parašyčiau penketuką.

Režisierius bara aktorių:

— Jūs vėl valandą pavėlavote į repeticiją! Jūsų vietoje aš visiškai neateičiau!

— Tai jūs... O aš jaučiu pareigą!

Stiklo kabelis tarp Anglijos ir Ispanijos

Devynios Europos valstybės (Anglija, Ispanija, Belgija, Suomija, Airija, Olandija, Norvegija, Švedija ir Vak. Vokietija) finansuoja 840 km stiklo vielų telefoninio kabelio ištiesimą nuo Goonhilly (Anglijoje) iki Rodiles (Ispanijoje) miestų. Kabelio ištiesimas ir visa telefonų aparatūra kainuos 40 milijonų dolerių. Nauju kabeliu bus galima vesti tuo pačiu metu 5760 pasikalbėjimų.

Visas darbas turi būti užbaigtas iki 1991 metų vasaros pradžios, nes tą vasarą bus olimpiniai žaidimai Barcelonoje ir Pasaulinė paroda Sevilijoje (Ispanijoje).

Trumpos įvairybės

Pagal 1988 metų kovo mėn. JAV Census Bureau duomenis, 92,2% amerikiečių šeimų turi telefonus. Tarp 1987 m. kovo mėnesio ir 1988 m. kovo mėnesio buvo įvesta 1.900.000 naujų telefonų. Manoma, kad greitai laiku visos amerikiečių šeimos turės telefonus.

Nathaniel Briggs, iš New Hampshire valstijos, 1797 m. kovo 28 d. užpatentavo drabužių plaunamą mašiną.

Shick bendrovė 1931 m. paleido į rinką pirmą elektrinę skutimosi mašinėlę.

■ TRUMPAI ■ IŠ ■ VISUR ■

■ Kanados katalikų vyskupų konferencija paskelbė pareiškimą, raginantį pripažinti palestiniečių teises. Kanados žydai pareiškė protestą.

■ Jonas Paulius II sausio mėn. priėmė tris arabų užsienio reikalų ministerius ir vieną arabų lygos atstovą. Tarėsi apie Libano taikos reikalus.

■ Čikagoje gudai rytų apeigų katalikai turi vieną bažnyčią — Švč. Atpirkėjo. Jos salėje vasario 18 d. buvo atidaryta paroda, minint 500 m. sukaktį nuo gimimo gudų spaus-tuvininko Pranciškaus Skorinos. Jis išleido Šv. Raštą gudų kalba. Čikagoje yra apie 1500 gudų katalikų šeimų. Parodos atidary-mo iškilmėse dalyvavo ir kard. Bernardinas. Švč. Atpirkėjo bažnyčia yra 3107 W. Fullerton Avė. Skorina buvo gydytojas, turėjo spaustuvę Vilniuje.

■ Židikiuose, Mažeikių rajone, buvo 1930 m. mirusi Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana. Jos vardu buvo pavadinta Židikių vidurinė mokykla, tačiau okupantai tą jos vardą išmetė iš pavadinimo. Dabar vėl grąžintas Šatrijos Raganos vardas ir 1989 m. lapkričio 25 d. buvo iškilmingai grąžinta lenta su atstatytu mokyklos pavadinimu.

■ Lietuvoje prie „Atgimimo“ įsikūrė re-ligijos filosofijos ir bažnytinio meno cen-tras, kurio vadovė yra Dalia Stančienė, re-

ligijos filosofijos sekcijos prie Lietuvos filosofų draugijos narė.

■ Auschwitzo lageryje, kur buvę nužudyta arti dviejų milijonų žmonių, buvo įsikūręs seselių karmeličių vienuolynas atgailauti ir Dievą perprašyti už nacių nusikaltimus. Tačiau žydai ėmė protestuoti prieš katalikų vienuolyno veikimą Auschwitzte, nors ten buvo išžudyta ir daug katalikų. Vienuolynas buvo iškeltas, bet dabar už lagerio ribų įkurtas tarpreliginis centras, kur vėl galėjo įsikurti seselės karmelitės.

■ Kaune sausio 28-29 d. švietimo namuose įvyko Lietuvos krikščionių demokratų kuria-masis seimas. Dalyvavo 300 žmonių, jų tarpe 150 delegatai. Šių metų pradžioje Krikščionių demokratų partijai priklausė 1.500 narių. Pavadinimas vietoj Lietuvių krikščionių demokratų pakeistas į Lietuvos krikščionių demokratų, kad galėtų jungtis ir nelietuviai krikščionys demokratai.

■ Į Vilniaus herbą nutarta atgal grąžinti Šv. Kristoforą.

■ Kaišiadorių vyskupija atgavo savo rūmus, kuriuose buvo įsikūrusi biblioteka ir metrikacijos skyrius. Juose jau veikia atei-tininkai, „Caritas“ rėmėjai. Į juos galės grįžti Kaišiadorių vyskupijos kurija, iki šiol buvusi prisiglaudusi keliuose mažuose na-muose. Klebonijų grąžinimo klausimas dar nėra išspręstas.

■ Kaišiadorių vyskupijos katedra karo metu buvo labai sužalota. Vėliau, okupantams leidžiant, ji buvo baigiama griauti, ir plytos panaudojamos kitoms statyboms. Liko tik pamatai, kurie buvo užpilti, ten įrengiant

■ Prienų rajone, netoli Išlaužo ant Šventupės kranto pašventintas kryžius penkių partizanų atminimui. Ten žuvusiųjų tarpe buvo ir Tauro apylinkės Geležinio vilko rinktinės vadas Kazimieras Algir-das Varkala-Daumantas. Net enkavedistai, pagerbdami jo majoro laipsnį, neleidę jo kūno išniekinti.

aiškštę. Dabar gautas leidimas katedrą atstatyti. Atkasti pamatai pasirodė esą pakankamai patvarūs. Atstatant numatyta panaudoti ankstyvesnį planą ir buvusios katedros nuotraukos. Atstatymo darbus, reikiamus planus paruošti pakviestas žymus architektas prof. Vytautas Nasvytis. Atstatymą pradėti jau numatyta šį pavasarį.

■ Vilniuje vasario 17-18 d. įvyko Krikščionių demokratų konsultacinė konferencija, kurioje dalyvavo Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Gruzijos krikščionių demokratų atstovai. Kita konferencija buvo šaukiama balandžio 21-22 dienomis Lvoje.

■ Išeivijoje iš 140 lietuviškų parapijų apie 30 nebeturi nieko lietuviško, nes daug lietuvių iš ten išsikėlė. Apie 20 lietuvių parapijų turi nelietuvius klebonus, o klebonų žemiau 60 metų tebėra tik dešimt. Tie duomenys buvo pasekelbti išeivijos vyskupo P. Baltakio lapkričio 25 d. Lemonte, IL., sušauktame lietuvių sielovados suvažiavime.

■ Vatikano pranešimu, visame pasaulyje 1988 m. buvo įšventinti 7.998 nauji kunigai, net 747 daugiau negu 1987 metais.

■ Lietuvos vyskupų konferencija katalikų spaustuvės organizavimą Lietuvoje pavedė "Caritas" moterų vadovybei. Spaustuvės įtaisyimas gali kainuoti apie 750.000 dolerių.

■ Manhattan kolegijos profesorius kun. Ant. Rubšys nuo ateinančios vasaros planuoja visą laiką paskirti Senojo Testamento naujos laidos paruošimui.

■ Romoje 1989 m. spalio mėnesį įvyko vyskupų konferencija, kurioje dalyvavo

kard. V. Sladkevičius ir vyskupai: V. Michelevičius, J. Žemaitis ir J. Matulaitis. Vizito metu ėmėsi uždavinio vesti beatifikacijos bylas arkiv. T. Matulionio, vysk. M. Reinio ir vysk. V. Borisevičiaus.

■ Pasaulio Lietuvių Jaunimo sąjungos buvęs pirmininkas G. Grušas, pradėjo filosofijos ir teologijos studijas.

■ Marijampolėje prie Šv. Arkangelo Mykolo prokatedros įkurta Č. Sasnausko vardo bažnytinės muzikos ir giedojimo mokykla. Ją išlaikys Vilkaviškio vyskupija. Mokyklos direktorius — kun. Gr. Sakalauskas.

■ Brazilijos misijose trejus metus darbuosis kun. Paulius Mališka.

■ Lietuvos kunigai: Sigitas Jurčys, iš Telšių vyskupijos, pranciškonas, ir Jonas Ivanauskas, iš Kauno arkivyskupijos, apsigyveno Šv. Kazimiero kolegijoje, Romoje, gilinasi teologijos studijose.

■ Išeivijos lietuvių sielovados Taryba išspausdino 7.000 egzempliorių belgų autoriaus Lellote parašytos ir Lietuvoje išverstos knygos "Gyvenimo problemos sprendimas". Ją galima įsigyti vysk. P. Baltakio raštinėje 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y., 11207.

■ Meksika atnauja diplomatinius ryšius su Vatikanu ir veda derybas dėl R. Katalikų Bažnyčios teisių sureguliuojimo. Apie tai paskelbė Meksikos ministeris Fernando Barrios. Šie diplomatiniai ryšiai Meksikos buvo nutraukti daugiau kaip prieš šimtą metų. Bažnyčia turėjo tik apaštališkąjį de-

■ Kaune atstatytą Žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklą 1990 m. vasario 16 d. pašventino kard. Vincentas Sladkevičius, pamoksle pažymėdamas, kad paminklas simbolizuoja mūsų tautos jėgą, nes yra stiprus, iš akmenų, ir taipgi primena mūsų geranoriškumą bei meilę savo tautai.

■ Kard. J. Bernardinas, kovo 18 d. kalbėdamas į lietuvius, nepaprastai gausiai susirinkusius į Švč. M. Marijos par. bažnyčią Marquette Parke pamaldoms už Lietuvą, paneigė Gorbačiovo pareiškimą, kad Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas buvęs neleistinas ir neteisėtas. Kardinolas pabrėžė, kad Lietuvos okupacija buvo neleistina ir neteisėta. Pareiškė, kad jis yra pakvietęs kardinolą V. Sladkevičių aplankyti Čikagos lietuvius. “Tas vizitas — tai parodymas mano solidarumo su lietuviais”, — kalbėjo kardinolas. Savo žodį kardinolas užbaigė lietuvišku sakiniu — tegyvuoja nepriklausoma Lietuva! Kardinolo žodis buvo pertrauktas ir palydėtas gausiais plojimais. Kardinolo pareiškimus plačiai pakartojo Čikagos didieji dienraščiai.

legatą, kuris palaiko ryšius su Meksikos Bažnyčia, bet neturi diplomatinių kredencialų Meksikoje.

■ Vatikano lietuviškos radijo programos direktoriumi paskirtas kun. prof. K. Ambrašas, iš Vilniaus arkivyskupijos.

■ Vytautas Volertas, gyvenęs Filadelfijoje, pradėjo filosofijos ir teologijos studijas Romoje.

■ Vašingtone Atstovų Rūmuose, minint Lietuvos nepriklausomybę, vasario 22 d., invokaciją sukalbėjo Amerikos Lietuvių Tarybos pakviestas kun. A. Miciūnas, Kenoshos lietuvių parapijos klebonas.

■ Argentinoje iškilmingai paminėtas marjonų vadovaujamos Šv. Kazimiero parapijos 50 m. jubiliejus Rosario mieste.

■ Kun. Pijus Brazauskas, stipriai pasireiškęs ir kaip menininkas, mirė parapijos jam padovanotame name North Bend, Ore., sulaukęs 84 m. amžiaus. Mirė širdies smūgiu kovo 1 d.

■ Kard. V. Sladkevičius Lietuvos ateitininkų atkuriamajame suvažiavime 1989 m. lapkr. mėnesį pasakė: “Tebūna mūsų protas visada sujungtas su Kristumi, su Jo Tiesa, o mūsų širdis su Jo meile... Kai manęs kartą paklausė koks įvykis turėjęs

didžiausios reikšmės mano gyvenime, korespondentui tuomet nedrįsau atsakyti, nes jis nebūtų supratęs. Mano gyvenime didžiausias įvykis buvo 1931 m., kai aš, 11 metų berniukas, įsijungiau į ateitininkijos šeimą. Mes pajutome, ką reiškia gyventi tikėjimu, ką reiškia viską atnaujinti Kristuje: visi turime išmokti tikėjimo tiesų ir jomis gyventi, eiti į gyvenimą su tomis tiesomis ir vieni kitus uždegti. Ir tai buvo man patys gražiausi, galima sakyti, ir reikšmingiausi gyvenimo metai”. Sveikinimo žodį baigdamas, kardinolas pabrėžė: “Meilė mus sujungia: meilė Dievui, Bažnyčiai ir tautai. Jeigu ir savo tautoje gyvensime, bet neturėsime meilės savo tautai, mes būsime toliau nuo jos, negu tie, kurie yra išeivijoje”.

■ Kard. V. Sladkevičių aplankė Kanados parlamento nariai, atvykę stebėti rinkimų.

■ Vilniuje grąžinta evangelikų liuteronų bažnyčia, kuri okupantų buvo paversta restauravimo dirbtuvėmis. Bažnyčia Senamiesty, Vokiečių gatvėje. Atgavimo proga iš Tauragės buvo atvykęs Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Jonas Kalvanas.

■ Vatikanas ir Sovietų Sąjunga pradeda diplomatinius santykius. Vatikano atstovu Maskvoje paskirtas arkiv. Francesco Colasuono.

■ Kretingos bažnyčią ir parapiją aptarnauja pranciškonai. Vienuolyne tebėra kraštotyros muziejus, bet jau šeši kambariai yra grąžinti pranciškonams. Kretingoje yra trys pranciškonai kunigai ir du broliai.

■ Romoje studijuoja jaunas lietuvis pranciškonas iš Lietuvos kun. Benediktas Jurčys, daug padėjęs okupacijos metu atsikurti pranciškonams, į jų eiles įtraukdamas keletą Kauno seminarijoje studijuojančių klierikų.

■ Pasaulio vyskupams išsiuntinėtas tekstas naujai ruošiamo katekizmo — pagrindinių katalikybės teisų ir dorovinių nuostatų bei religinės praktikos informacijų rinkinys. Toks pilnas katalikų tikybos teisų rinkinys — katekizmas tebuvo išleistas tik "prieš 400 metų.

■ Kauno kunigų seminarijoje mokosi 13 pranciškonų klierikų. Telšių seminarijoje yra du klierikai pranciškonai. Telšių katedroje talkina jaunas pranciškonas tėv. Astijus Kungys.

■ Harvardo universitete buvo pravesta studija, parinkus 73 savanorius, kurių amžiaus vidurkis buvo 81 m. Jie buvo parinkti iš 8 slaugymo namų. Po trejų metų paaiškėjo, kad tie, kurie atlieka meditacijas, apmąstymus, gyvena ilgiau. Tų tyrimų rezultatai buvo paskelbti JAV Psichologijos sąjungos organe "Journal of Personality and Social Psychology" 1989 m. gruodžio mėnesio numerį.

■ JAV-se veikia daugiau kaip 3.400 centrų, pasiryžusių padėti kūdikio laukiančioms, kad tik jos nežudytų negimusių. Ypač daug tų centrų yra įkūrę katalikai, bet jų turi ir kitos institucijos.

■ Okupuotoje Lietuvoje, Pamūšyje, gyventojai pasiryžo pastatyti paminklą vyskupui Kazimierui Paltarokui, nes ta vieta yra netoli vyskupo Paltaroko tėviškės; jis ten įkūrė parapiją ir padėjo pastatyti bažnyčią. Renkamos aukos ir, jeigu susidarys pakankamai lėšų, bus pastatyta ir meniška vyskupo statula šventoriuje, netoli Mūšos upės kranto.

■ Išeivijos lietuvių parapijų istoriją rašo kun. William Wolkovich (Valkavičius), istorikas. Pirmame tome bus aprašymai 40-ties parapijų Naujojoje Anglijoje, Niujorke, New Jersey ir Baltimorėje. Bus dar keletas aprašų apie Vašingtono, DC, Thomas, West Virginijos lietuvių bei apie Alką ir Marianapolį bei Vermontą, Putnamą ir pranciškonų misijas Meino valstijoje bei Floridoje. Iš viso bus aprašytos visos 140 lietuvių parapijos trijuose tomuose. Kun. Alf. Svarinskas visą auką, jam suteiktą už kunigų rekolekcijas Putname, atidavė šiam leidiniui parenti. Dabar renkama medžiaga ir nuotraukos iš visų parapijų. Numatoma, kad ketvirtą tomą paruoš Milda Danytė, apimdama Kanados lietuvių parapijas ir misijas Kanadoje bei Pietų Amerikoje. Lietuvos vyčiai šiam projektui paaukojo 500 dol.

Juoz. Pr

■ Sovietų Sąjunga pradeda nusigręžti nuo oficialaus valstybinio ateizmo. Taip skelbia "Ukrainian Weekly", turėdamas omeny faktą, kad Gorbačiovas, lankydamasis pas popiežių, pasisakė už dvasinių vertybių svarbą; religija ir Bažnyčia turi tas vertybes saugoti. Tai patvirtina ir teikiamos lengvatos Lietuvoje bei kituose kraštuose už geležinės uždangos.

“Laiškų lietuviams” ekskursija

Pereituose numeriuose skelbėme, kad šį rudenį manome ruošti ekskursiją į Lietuvą, bet kadangi dabar tokia neaiški padėtis, tai nežinome, ar tas mūsų planas galės būti įvykdytas. Jeigu nebus galima į Lietuvą, tai gal ruošime ekskursiją kitur, pavyzdžiui, į Ispaniją, Portugaliją...

“Laiškų lietuviams” konkursas ir metinė šventė

Kai šį numerį ruošėme, “Laiškų lietuviams” metinė šventė dar nebuvo atėjus, konkurso laimėtojai taip pat dar nebuvo nuspręsti. Kai skaitytojai gaus šį numerį, tai jau ir šventė bus praėjusi, ir konkurso laimėtojai premijomis apdovanoti. Apie visa tai parašysime ateinančiame numeryje, kuris bus iliustruotas mūsų metinės šventės nuotraukomis.

Ateinančių 1991 metų metinė šventė ir premijų įteikimas bus balandžio mėn. 14 d. Skelbti ateinančių metų konkursą lyg būtų dar per anksti, bet kadangi jame nori dalyvauti ir jaunimas bei suaugusieji iš Lietuvos, tai konkurso temas jau paminėsime dabar, tad jie, kai gaus šį numerį (o jį gaus tik po dviejų ar trijų mėnesių), galėtų tuoj pradėti rašyti, nes ir paštas iš Lietuvos kartais eina labai nereguliariai. Šiais metais kai kurie iš Lietuvos norėjo konkurse dalyvauti, bet jau nespėjo atsiųsti. Tad ateinančiam konkursui bus galima rašyti laisvomis temomis, bet tik iš šių keturių sričių. 1. Religija, 2. Tautybė, 3. Šeima, 4. Jaunimas. Juk “Laiškai lietuviams” yra religinės ir tautinės kultūros žurnalas, ypatingą dėmesį kreipias į šeimų bei jaunimo problemas. Užtat ir temos iš šių minėtų sričių derinasi su žurnalo pobūdžiu.

Nuoširdi padėka “Laiškų lietuviams” rėmėjams

60 dol. aukojo kun. S. Gaidelis, S.J.

25 dol. aukojo N. Norris.

Po 20 dol. aukojo: R. Balsienė, Iz. Mališka, J. Telson.

Po 15 dol. aukojo: G. Ažubalis, S. Kamarauskas.

14 dol. aukojo D. Čipkus.

Po 10 dol. aukojo: K. Vaitkevičius, I. Alantienė, A. Smigelskis, P. Mikalauskas, kun. A. Rubšys, V. Grybauskas, O. Rugelis, P. Televičienė, V. Sinkus, K. Miškinis.

Po 5 dol. aukojo: K. Orentas, S. Santvaras, A. Adams, E. Tutinas, J. Gedrimas, J. Gustainis, A. Baleišienė, V. Bubnienė, E. Jokubkienė, S. Jakubonis, O. Prancevičiūtė, R. Andrijauskienė, A. Laniauskas, S. Mikelevičius, O. Gimiuvienė, B. Baužinskas, G. Valaitis, S. Baltūsienė, O. Juknius, D. Bendikas, B. Normantas, V. Maciejauskas, M. Matulionis, kun. A. Svarinskas, J. Juškas, V. Mitkus, K. Eidukonis, B. Ginčiauskas, V. Pleškus, T. Merkevičius, S. Budrys, M. Levišauskienė.

4 dol. aukojo M. Gudaitienė.

Po 3 dol. aukojo: B. Žemaitis, E. Bielskievičius, J. Zabarskas.

Po 2 dol. aukojo: S. Ilginis, A. Lietuvninkas, B. Apanavičius.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris — 1,50 dol.